

СУЧАСН
ДИТЯЧ
ПРОЗ

ГАЛИНА МАЛИК

ВУЙКО І МОЙ ЛИШИНЯ

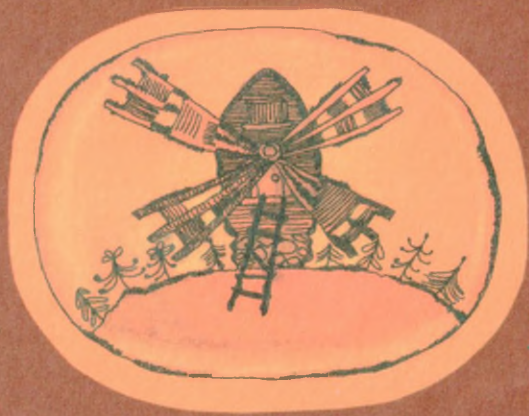

ГАЛИНА МАЛИК

ВУЙКО І МОЙ І ЛИШИННЯ

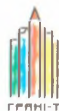

ГАЛИНА МАЛИК
ВУЙКО ЙОЙ І ЛИШНЯ

Малик Галина. Вуйко Йой і Лишиня. – К.: Грані-Т, 2007. – 112 с., іл. (серія «Сучасна дитяча проза»)

Книжка – для повного щастя!

Сталося так, що будинок, який сто п'ятдесят років стояв у затишному куточку Карпат і в якому мешкав справжній вуйко – вуйко Йой, якісь незнайомці вирішили перевезти в сканзен. Ой, лишенько! Що залишається робити нашому герою? Їхати за будинком і влаштуватися на новому місці. Що на нього там чекає та що воно таке є – сканзен, з майстерністю дитячого письменника розповіла Галина Малик.

З першої до останньої сторінки казкова повість «Вуйко Йой і Лишиня» наповнена колоритом Закарпатського краю.

Художник *Тетяна Ніколаєнко*
Дизайн і комп'ютерна верстка *Ольга Даниленко*
Головний редактор *Ольга Муранова*
Літературний редактор *Леонід Кононович*
Коректори *Анастасія Музиченко, Олена Мовчан*

Підписано до друку 12.07.2007 р.
Формат 84×90/16. Папір крейдований матовий.
Зам. №7-575

Видавництво «Грані-Т»
01023, м. Київ, вул. Шота Руставелі, 15-Б, оф. 15
Поштова адреса: 01011, м. Київ, а/с 215
Тел./факс: 8 (044) 234-82-73
Відділ збуту: 8 (044) 209-16-42, 8 (044) 288-88-77
grani.tv@gmail.com
www.grani-t.com.ua

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру суб'єктів
видавничої справи ДК №2453 від 27.03.06 р.

Відруковано у ВАТ «Поліграфкнига»
03057, м. Київ, вул. Довженка, 3

ISBN 978-966-2923-36-0
ISBN 978-966-465-004-2

© «Грані-Т», майнові права

ХУДОЖНИК

ТЕТЯНА НІКОЛАЄНКО

ФЕНТЕЗІ ДЛЯ НАЙМЕНШИХ

*Присвячую моїм батькам — Надії Данилівні Кваши
та Миколі Андріяновичу Малику*

*А також одній з моїх вірних читачок — Лесі Ганжі,
завдяки якій цей твір з'явився на світ*

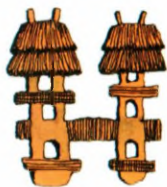

Частина перша У лісі

7

Розділ перший

а високій горі стояла хатка. Навколо ріс густий ліс. Хатка стояла на галявині.

У хатці жив вуйко Йой.

Його звали так тому, що він любив йойкати.

Вийде вранці на ганок і каже:

— Йой, який гарний ранок!

А навколо справді гарно: пташки щебечуть, струмочок дзюрчить, бджоли дзумчать, сонечко світить.

Або знайде у лісі грибок і гукає:

— Йой, який я грибок знайшов!

Аж той грибок сам запишається: у боки візьметься і носа задерє.

Вуйко Йой тоді його листочком прикриє: рости далі!

А ввечері вуйко Йой сідав на різьбленому ганочку своєї хатинки. Сяде та й дивиться на зорі. Подивиться-подивиться, потім зітхне з утіхою і каже:

— Йой, які ж у тому небі зорі гарні!

Зорі переливаються, мерехтять, наче до себе кличуть.

А навколо — тиша...

Тільки коники ніжно так: сюр-р-р-р, сюр-р-р-р...

У траві світлячки блимають, у лісі листя на деревах під вітерцем тихо шелестить... А м'ята і чебрець так пахнуть — аж дух забиває!

Вуйко Йой навіть бачив, якого кольору ті пахощі. М'ята пахла ніжно-салатово. Липа — жовто. А чебрець мав запах червоний у чорну крапочку — мов крильця у сонечка.

Господарство у вуйка Йоя було невелике. Під стріхою звили собі гніздо дві горлички. Щоліта вони висиджували пташенят. Пташенята вирости і звивали собі інше гніздечко. А тато і мама горлички кожного року поверталися до старого гніздечка — під стріхою вуйкової хатини.

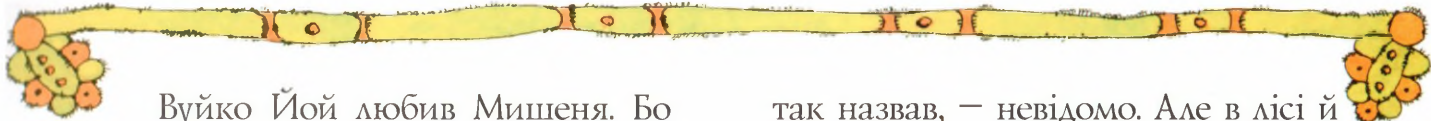
Під підлогою біля печі жило Мишеня, Яке Не Хотіло Вирости Великим.

Воно справді не хотіло вирости і стати великою Мишею. Тому й казало про себе: «Я пішло... Я сказало... Я знайшло...» Мабуть, аби всі пам'ятали, що воно просто маленьке Мишеня.

Мишеня, Яке Не Хотіло Вирости Великим, не завдавало вуйкові Йою клопоту. Воно часто надовго ходило в гості до своїх родичів. Родичі жили в лісі. Мишеня приносило від них гостинці. Наприклад, ліщинові горішки або сушені суниці.

Вуйко Йой любив Мишеня. Бо воно ніколи не втручалось, коли вуйко Йой починав сваритися.

З ким?

З тим, хто жив у великій шпарині за піччю.

Ви спитаєте, хто ж там жив?

Там жив цвіркун.

Але про цвіркуна буде окрема мова. Бо саме той цвіркун завдавав вуйкові Йойу чимало клопоту.

Коли жив за піччю.

Ви спитаєте, а де ж він жив іще?

А де завгодно. Бо той цвіркун любив мандрувати. Поживе-поживе у хатинці, поцірінькає на своїй скрипочці зиму. А навесні — тільки його й бачили! Встане вранці вуйко Йой, — а Лишині вже і слід прохолов. На заробітки подався!

Вуйко Йой тоді сердиться:

— От волоцюга! Навіть не попрощався!

Ви вже зрозуміли, що цвіркуна того звали Лишиня. Хто й коли його

так назвав, — невідомо. Але в лісі й на галявині всі його так і кликали.

Найдужче сердився вуйко Йой, коли Лишиня починав хизуватися своїми пригодами.

Він сідав на лавиці і казав вуйкові Йойу й Мишеняті, яке теж вилазило з нірки його послухати:

— Ви, старі трухляві пеньки! — казав він. (Хоча Мишеняті це не могло стосуватися, бо воно було ще геть мале). — Що ви тут бачили! Три смереки і дві сосни! Пхе! Ось я...

Зачувши оте Лишинине «ось я» вуйко Йой одразу червонів, як стигла сунічка. Його борода настовбурчувалася. Він стискав кулаки й починав тупотіти ногами.

Мишеня відразу шмигало до своєї нірки. А Лишиня пірнав у свою шпарину. Вони тихо сиділи там, аж поки вуйко Йой заспокоювався.

Тому Лишині жодного разу не вдалося розповісти про свої пригоди.

Мабуть, він неправильно починав свої розповіді...

А як ставало тихо, Мишеня вилазило знову. І всі троє пили чай із сушених суниць.

А вуйко Йой розповідав казку. Мишеня, Яке Не Хотіло Вирос-

ти Великим, усе на світі віддало б за казки, які розповідав вуйко Йой.

Хтозна, може, тому й не хотіло воно вирости великим, — боялося, що вуйко Йой перестане розказувати казки!

Розділ дзучи

10

А Лишиня не дуже любив слухати казки вуйка Йоя.

Бо якось так виходило, що ці казки були начебто про нього.

Розповідає вуйко Йой про Хвалькувату Жабу, а здається — про Лишиню.

Чи про Впертого Віслюка — і знов Лишиня себе в казці пізнає.

Ось, наприклад, одного разу, коли вони увечері сиділи втрьох на ганочку і проводжали сонечко, Лишиня сказав:

— Ох і набридла мені ця галявина! Щодня — одне й те ж саме: сонечко встає, сонечко сідає! Ні розваг, ні пригод! Нудно!

Вуйко Йой тоді розгнівався й затупав ногами.

Лишиня вже знав, що буде далі, а тому швиденько накивав босими п'ятами.

І виліз зі своєї шпаринки, аж як вуйко Йой зовсім заспокоївся.

А вуйко Йой почав розповідати

ДОВГУ КАЗКУ ПРО КОШЕНЯ, ЯКОМУ НЕ ПОДОБАЛОСЯ ЖИТИ ВДОМА

— Було у мене якось одне знайоме Кошеня, — почав свою казку вуйко Йой. Воно мало мисочку. А в мисочці було молоко. Молоко наливала Дівчинка. У Дівчинки було дві кіски і кирпатий носик. А ще у Дівчинки були тато й мама. Жили вони в будиночку. Будиночок стояв край лісу.

Спочатку Кошеняті подобалося жити разом з Дівчинкою, пити щоранку молоко з мисочки. Але одного чудового літнього дня Кошеняті стало нудно.

«Ну що це за життя?! — подумало воно. — Кожного дня — одне й те саме: Дівчинка, будиночок, молоко в мисці! Піду я в мандри!»

І воно вирушило до лісу.

О! Як цікаво було у великому лісі!

Співали пташки, зозуля кувала: «Ку-ку! Ку-ку!» — аж луна йшла!

Навколо росли квіти, яких Кошеня ніколи не бачило!

Літали велетенські райдужні бабки, і кудись у справах бігли великі смарагдові жуки. У деяких жуків були роги, наче в оленів!

Дзюркотів струмочок. У ньому плавали маленькі сріблясті рибки. Вони вискакували з води й виблискували на сонці.

Справді, в лісі було дуже цікаво!

Кошеня йшло далі й далі. Воно геть забуло про Дівчинку і про свій рідний будиночок.

Багато часу втекло чи мало, аж Кошеня захотіло їсти.

Воно сіло і згадало свою мисочку з молоком.

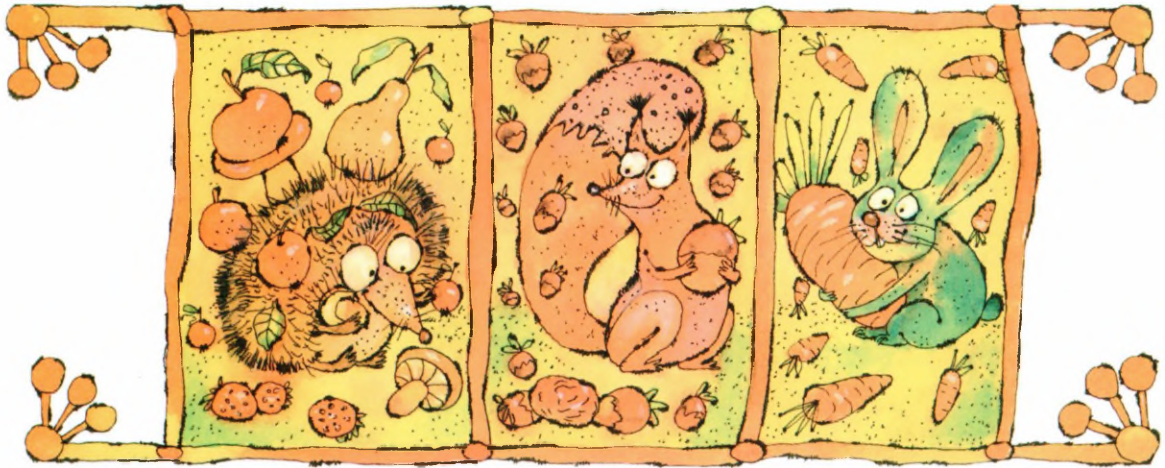
«Може, повернутися додому?» — подумало Кошеня.

Але де ж та стежка, якою воно побігло у ліс? Її не було! Навколо були густі кущі й незнайомі дерева! Кошеня зрозуміло, що заблукало. Як тепер вибратися з цього великого густого лісу? Аж тут Кошеня побачило щось дивне.

Стежкою біг чорненький гострий носик і багато-багато гострих голок.

Кошеня принишкло. А ну ж цей Колючий кусається?

Колючий тим часом зупинився.

Вони стояли й дивилися одне на одного.

— Ти хто? — нарешті спитало маленьке Кошеня.

— Фр-р-фр-р-р! Я — Їжак! — сказав Колючий.

— А ти не кусаєшся? — спитало Кошеня.

— Я? — здивувався Їжак. — М-м-мабуть, ні... Принаймні, тебе кусати мені не хочеться!

— Це добре! — сказало Кошеня.

І несміливо запитало:

— Ти ніде тут не бачив мисочки з молоком? Я дуже хочу їсти!

— Ні, мисочки я не бачив, — сказав Їжачок. — Але нагодувати тебе я можу. Ходімо зі мною.

Кошеня зраділо і весело побігло за Їжачком. Він привів Кошеня до своєї хатинки.

— Ось. Пригощайся! — сказав він, розкладаючи перед Кошеням наїдки.

— Що це? — здивувалося мале Кошеня.

— Це сушені гриби, яблука, малина та суниці! Найкраща їжа!

— Ні, — сумно похитало головою Кошеня. — Я такого не їм! Я п'ю лише молоко з мисочки! Його мені наливає Дівчинка. Вона живе у будиночку, який стоїть біля лісу. Ти часом не знаєш туди дороги?

— Ні, — похитав головою Їжачок.

І Кошеня пішло далі.

Йшло-йшло, аж на великому дереві помітило чийсь рудий хвостик.

Кошеня сіло під деревом і почало спостерігати за хвостиком.

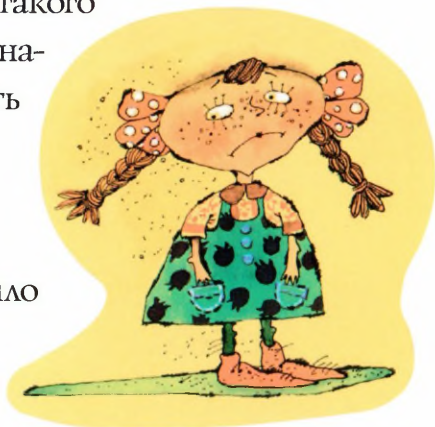
Хвостик то зникав у великому дуплі, то з'являвся знову.

— Хвостик-хвостик, — сказало Кошеня, — чи немає в тебе мисочки з молоком? Я дуже зголоділо!

Хвостик почав стрибати з гілочки на гілочку. І опинився поруч з Кошеням.

— Ти хто? — спитало Кошеня.

— Я — Білочка! — сказала Білочка. — Мисочки з молоком у мене немає. Але у моєму дуплі є багато різних горішків. Ходи зі мною, я тебе нагодую!

— Горішків? — сумно спитало Кошеня. — Але ж я не їм горішків! Я їм лише молоко з мисочки. Його мені наливає Дівчинка. Вона живе у будиночку, що стоїть біля лісу. Ти часом не знаєш туди дороги?

— Ні, — похитала головою Білочка.

Заплакало Кошеня й пішло далі. А сонечко хилилося нижче й нижче.

Скоро настане ніч. А вночі в лісі дуже страшно. Шарудить хтось під кущем. Кричать сичі. І в темряві зблискують чийсь великі очі. І ніде не видно килимка, що на ньому Кошеня звикло спати.

Кошеня сіло під кущиком і знову заплакало.

Раптом з куща вискочив сірий і довговухий. А ще в нього були довгі ноги й куций хвостик.

Кошеня перестало плакати і спитало:

— Ти хто?

— Я — Заєць! — сказав Заєць. — А ти не вовк?

— Ні, я маленьке Кошеня, котре дуже зголоділо! — сказало Кошеня.

— Ну, то ходімо до моєї нірки, я тебе нагодую! — сказав Заєць.

Кошеня зраділо й побігло до заячої нірки.

Заєць заліз до неї і витяг велику морквину.

— Що це? — сумно спитало Кошеня.

— Морква! — гордо відповів Заєць. — Найкраща на світі їжа!

— Але ж я не їм моркви! Я п'ю тільки молоко з мисочки, яке наливає мені Дівчинка! Вона живе у будиночку, що стоїть біля лісу. Ти часом не знаєш туди дороги?

Заєць замислився, а потім спитав:

— Дівчинка — це така маленька, з двома хвостиками за спиною і кирпатим носом?

— Так, так! Це вона! — зраділо Кошеня. — Ти її знаєш?

— Звичайно, знаю! — гордо сказав Заєць. — Вона живе в тому будиночку, біля котрого росте дуже смачна морква!

— Проведи мене, будь ласка, туди! — попросило Кошеня. — Я дуже хочу повернутися до Дівчинки!

— Ходімо! — сказав Заєць. — Це зовсім недалеко — он за тим горбочком! Він пострибав попереду, а Кошеня побігло за ним.

Раптом ліс закінчився.

Перед Кошеням був його рідний будиночок.

А на ганку будиночка стояла Дівчинка і виглядала своє маленьке Кошеня.

Кошеня щодуху прибігло до Дівчинки і вистрибнуло їй на руки.

Дівчинка погладила Кошеня й наляла йому повну мисочку теплого смачного молока.

Але Кошеня навіть забуло, що дуже зголоділо.

Заплющивши очі, лежало воно на руках у Дівчинки й тихенько муркотіло.

— Пхе! — сказав Лишиня, дослухавши казку до кінця. — Я ніяке вам не Кошеня, а просто цвіркун, який любить мандрувати!

Але після цього він сховався у свою шпарку і не виходив з неї аж до ранку.

Розділ третій

Отак би й далі жив собі вуйко Йой у своїй дерев'яній хижці зі своїми друзями. Якби одного літнього дня на галявину не завітали гості.

Треба ж було такому статися, що саме цього дня зник цвіркун Лишиня. Ще вночі він не давав вуйкові Йою спати. Знай цїрінькав та цїрінькав на своїй скрипочці. Аж вуйко Йой під ранок не витримав. Схопив подушку й пожбурич її на припічок. Бо саме на припічку Лишиня любляв сидіти зі своєю скрипочкою.

— Ну хіба ж ти знаєшся на музиці! — ображено сказав Лишиня і заховав свою скрипку.

Аж тоді вуйко Йой міцно заснув.

А коли вранці розплющив очі, то побачив лише свою подушку на припічку.

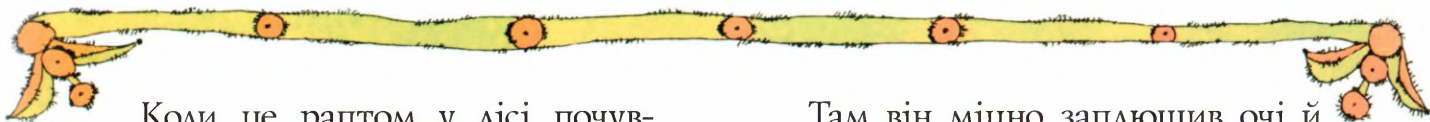
Ні Лишині, ані його скрипочки й близько не було.

Вуйкові Йою знову стало трохи прикро, що Лишиня навіть не попросився з ним. Але нічого не вдієш — залишалося чекати до осені. Бо восени Лишиня завжди повертався додому.

Снідати, обідати й вечеряти навесні й улітку вуйко Йой любляв на свіжому повітрі. Тому за стіл йому правила невеличка кругла колода. Вона лежала просто перед ганочком у траві.

Вуйко Йой заходився розкладати на листочку лопуха свій сніданок: три сунічки, до них трохи заячого щавелю та ліщиновий горішок.

Коли це раптом у лісі почувся якийсь гомін. Вуйко Йой навіть зняв капелюха – стару крисаню – аби краще чути. І дуже виразно почув два людські голоси. Один казав:

– Ми, мабуть, заблукали!

А другий йому відповів:

– Та ні, я добре пам'ятаю цю стежку! Вона нас виведе просто на галявинку до тієї хатки!

Вуйко Йой дуже давно не бачив людей. А тут одразу двоє! І йдуть вони саме до його хатки!

Вуйко Йой розгублено заметушився. Аж його листочок зі сніданком перекинувся. А сунічки покотилися геть у траву. Там на них вже чекали мурашки й кузочки. Вони схопили Йойів сніданок і розтягли по своїх домівках.

А схарапуджений Йой спочатку сховався під ганочок.

Там він міцно заплющив очі й надув щоки. Він завжди так робив, коли хотів стати невидимим.

Але він дуже давно не робив цієї вправи, тож із першого разу в нього нічого не вийшло.

Вуйко Йой видихнув повітря, якого набрав повні груди. І знову заплющив очі. І знову так надув щоки, що весь аж почервонів!

Так він трохи постояв, а потім обережно розплющив ліве око і глянув униз.

Там він побачив свої босі ноги, які виглядали з-під довгої білої сорочки, у якій він завжди ходив.

І цього разу нічого не вийшло!

А голоси тим часом наближались до галявини.

Тоді бідолашний вуйко Йой втретє відчайдушно набрав повні груди повітря і...

...відчув, як по всьому його тілу побігли малесенькі мурашечки...

під пахвами залоскотало... між пальцями засвербіло... а великий палець на правій нозі затерп...

Вуйко Йой відкрив очі. На цей раз вдалося! Він став невидимим!

Та як подивився він униз, то усмішка зникла з його задоволеного бородатого обличчя.

Знову клятий великий палець на правій нозі не хотів ставати невидимим!

Вуйко Йой поворухив тим пальцем. Він, мов одрізаний, лежав у траві, що росла під ганком. Вуйко Йой наступив на нього лівою ногою.

Це не могло. Ліва ж нога вже була невидима. І через неї на світ любесенько витріщався великий палець правої ноги.

Вуйко Йой розлютився. Він почав плигати й товкти лівою ногою

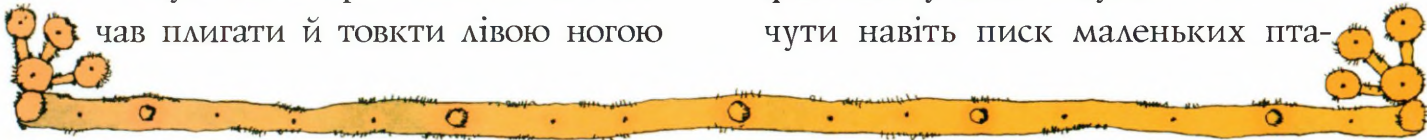
праву. Потім перекинувся на спину і схопив неслухняного пальця обома руками. Він торсав, сіпав і викручував його, наче хотів геть відірвати й викинути клятого пальця.

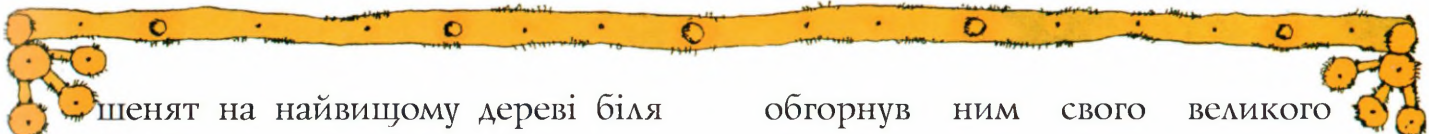
Якби хто-небудь зараз дивився на Йоя, то побачив би дивну картину. У траві плигав, перекидався й підскакував великий палець із чиєїсь ноги.

А треба вам сказати, що ноги у вуйка Йоя були незвичайні.

Тобто вуйкові ступні були дуже великі. Такі великі, що п'яти виглядали з-під довгої полотняної сорочки ззаду, а пальці — спереду.

Такі ж великі були й вуха та ніс. Але вуха й ніс не так дошкуляли вуйкові Йою, як його неслухняний палець. Носом він відчував, як пахне найменша фіалочка у лісі. А вухами міг почути навіть писк маленьких пта-

шенят на найвищому дереві біля своєї галявинки.

А що вмiли робити його пальці? Тільки, коли потрібно, не ставати невидимими назло вуйкові Йою!

Нарешті, вуйко Йой втомився, захекався й заспокоївся. Він узяв листочок подорожника та

обгорнув ним свого великого пальця.

— Ось тобі! — сказав Йой. — Все одно буде по-моєму!

Він знову поворушив неслухняним пальцем.

Тепер здавалося, ніби то вітер ворухить у траві листочок подорожника.

Розділ четвертий

Тим часом на галявину вийшло двоє людей.

— Та ось же вона! — радісно скрикнув один.

Він носив окуляри й вуса, хоч був ще й не старий. Другий був старший, голова його вся була сива.

Вуйко Йой обережно обдивлявся незнайомців, визираючи з-під ганочка. Хоч він і був невидимий, але вилізти чомусь боявся.

А двоє чоловіків спочатку обійшли навколо хатинки. Потім відійшли трохи далі й позадирали голови.

Старший, витираючи піт хустинкою, сказав:

— Унікальна річ!

Вуйко Йой і собі подивився з-під ганочка вгору. І нічого не побачив.

Вуйко Йой зазирнув за правий ріг будиночка. Теж нічого особливого — трава та квіти.

Зазирає за лівий. Те саме.

Де ж вона, та унікальна річ?!

Про що це вони кажуть? Не може такого бути, аби він прожив тут двісті років і не побачив тої унікальної речі!

А молодший захоплено поклав руку на ганочок:

— Йї уже більше сотні років, а яка міцна!

«Е-ге! — подумав про себе вуйко Йой. — Та це вони кажуть про мою хатку!»

І тихо захихотів собі в бороду.

Смішні люди! Сто років! Та цій хатинці цілих сто п'ятдесят! Принаймні, стільки живе у ній він, вуйко Йой.

Спочатку він мешкав тут разом з людьми. Потім люди кудись поїхали, а хатку покинули.

А він нікуди не поїхав. Куди йому їхати? Хіба десь може бути краще, ніж тут?!

Та навіть якби його дуже-дуже просили кудись поїхати, то він нізащо б не погодився!

Бо навіть без людських речей — столів, стільців чи лавиць, — у хатинці на печі вуйкові Йойю було так добре, що аж!

А певно, він якось був у селі, що ген за другою горою, аж за двічі по п'ять довгих казок. Це дуже далеко!

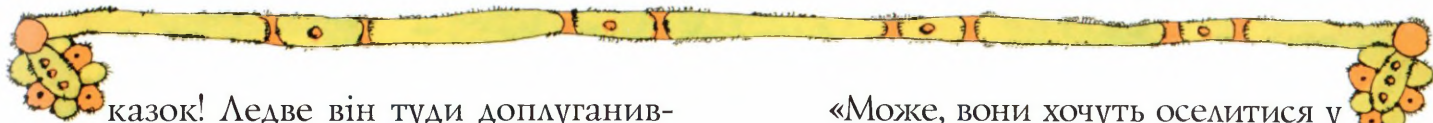
Вуйко Йой, щоб ви знали, вимірював усе на світі казками. Одна довга казка — це як від його хатинки до струмочка. А одна коротка — як від струмочка до високої сосни.

Або від сніданку до обіду у нього означало дві по п'ять довгих казок і чотири коротких. А один довгий зимовий вечір складався з трьох довгих і однієї короткої казки.

Так ось, до того села відстань була цілих двічі по п'ять довгих

казок! Ледве він туди доплуганився, бо взяв із собою ще й харчі на дорогу.

І що ж він там побачив? Йой, леле! Людей повно! Крик! Гамір! Пси гавкають! Коти нявчать! Діти верещать!

Вулицями їздять велетенські залізні чудовиська. А з-під хвостів у них такий сморід! Чорного кольору!

Бідний Йой як дихнув тим смородом, то у нього в голові замакітрилося! Ледве-ледве відповз під листочок лопуха. І півказки під тим листочком віддихувався!

Пташок у тому шарварку й не чути. Замість пташиного співу з різних скриньок лунає рев, дзенькіт і гуркіт, аж ті скриньки — від страху, напевно, — тремтять!

Йой, та вдруге він нізащо не погодився б одвідати те село!

Так собі міркував Йой, поки незвані гості обдивлялися його хатинку.

«Може, вони хочуть оселитися у ній?» — подумав вуйко Йой.

Він підпер голову рукою і спробував уявити собі, як знову житиме з людьми.

Як у дворі з'являться діти, від яких доведеться постійно ховатися. Бо того й дивись — наступлять ненавмисне або штовхнуть.

Як потім з'явиться пес. Котрий буде ганятися за ним по всій галявині й топтати сніданки та обіди. Правда, ті сніданки та обіди тоді стануть крацями. Адже з людського столу Йою частенько перепадали усілякі смаколики. То сиру шматочок, то грудочка кукурудзяної каші...

Та найсмачніше з людських наїдків — це, звичайно, хліб. Його зазвичай виймають з печі. І тоді чудові пахощі рум'яної скоринки линуть по всьому лісу...

Вуйко Йой ковтнув слину і почув чоло під крисанею з зозулиною пір'іною збоку.

Ні, все-таки без людей краще.
Він уже відвик від людського духу.
Нехай собі йдуть.

Наче почувши Йойові думки,
чоловіки рушили до лісу. І зникли
за деревами.

Розділ п'ятий

Наступного ранку вуйко Йой зовсім забув про непрошених гостей.

У нього назбиралося багато справ, які відкладати на завтра не можна було.

Передовсім треба було негайно переселити з калюжі двох пуголовків — Касю і Кусю. Калюжа висихала, й вони могли загинути. А вже поки що у них вирости тільки дві задні лапки. А на двох лапках пуголки ходити не вміють. Всім відомо, що у них повинні вирости чотири лапки. Правда, тоді пуголки вже називатимуться жабками.

Вуйко Йой одвідував їх майже щодня. Зранку він прибігав до калюжі і ще здалеку гукав:

— Ану, Касю і Кусю, покажіться!
Вирости вже лапки?

Та лапки знай не росли й не росли. А калюжа ставала дедалі менша й менша. Бо весняне сонечко припікало і висушувало її. Отож далі чекати вже не можна було.

Вуйко Йой давно нагледів величеньку калабаню у лісі. Туди він і збирався перевезти Касю й Кусю.

Ну й наморочився він з тими пустунами!

По-перше, довго довелося шукати листочка. Треба було знайти такого, аби в ньому трималася вода. Нарешті під старим дубом вуйко Йой знайшов саме те, що треба.

22

Він притягнув листочок, що скидався на човника, до калюжі. Начерпав у нього води шапочною з жолудя. І, втерши піт з чола, наказав Касі і Кусі:

— Ану, шибеники, швиденько плигайте сюди!

Еге ж, так вони й послушалися! Вони влаштували навколо свого переїзду такий тарарам, що жуки-плавунці з переляку поховалися на дні калюжі.

Кася і Куся плигали, пірнали під листок і перевернули його разів з десять.

Вуйко Йой лише за голову схопився. Ну що ти робитимеш?! Тут треба поспішати, бо калюжа меншає на очах! А цим шибайголовам і байдуже!

— Йой, Касю! Йой, Кусю! — затупав нарешті ногами вуйко Йой. — Вихлюпаєте всю воду, то у чому я вас перевезу? Тоді прийде бусол і поковтає вас на обід!

Почувши про бусола, пуголовки вмить притихли. Бо то вже були не жарти.

— Йой, хто лише вас виховував! — бурчав вуйко Йой, поки Кася й Куся чемненько перелазили у листочок-човник.

— Нас ніхто не виховував! — закричали пуголовки, коли перелізли у листочок. — А це дуже боляче, коли виховують?

— Ні, не боляче, тільки трохи лоскотно! — сказав вуйко Йой.

— Якщо так, то ми хочемо, аби нас теж трохи повиховували!

Вуйко Йой почухав чоло під крисанею і мовив:

— Ну що ж, спробую!

І потяг листочка до калабані.

Хоч вона була недалечко, всього на одну довгу і одну коротку казку, тягти листочок з водою і пуголовками було важко. Бо до листочка пострибали і всі жуки-плавунці.

Вони теж не хотіли залишатися у калюжі, яка ось-ось висохне.

Добре ще, що дорогою ніяких пригод не трапилося. Кася і Куся виглядали з-за краю листочка, наче з справжнього човна. Їм дуже подобалося так подорожувати. Вони захоплено роздивлялися навколо. Адже, крім своєї калюжі, ще нічого не бачили у лісі.

Вони і на мить не закривали ротів.

— А це що таке? — кричали вони, побачивши старого черевика.

— Черевик! — бурчав вуйко Йой.

— А що таке черевик? — гукали вони далі.

— Те, що носять люди на ногах! — аж пихтів Йой.

— А скільки у них ніг?

— Дві!

— Як у бусола?

— Гм-гм! — вже починав сердитися вуйко Йой.

— А дзьоб у них є?

— Нема!..

Тим питанням не було кінця!

Вуйко Йой не витримав. Він зупинився перепочити. І сказав:

— Йой, зараз я вас почну виховувати!

— Як? — закричали пуголовки.

— Казкою..

— Гур-р-р-ра! — зарепетували пуголовки і почали знову стрибати у листочку.

— ...про те, як не треба поводитися! — закінчив вуйко Йой.

Кася і Куся знічено замовкли.

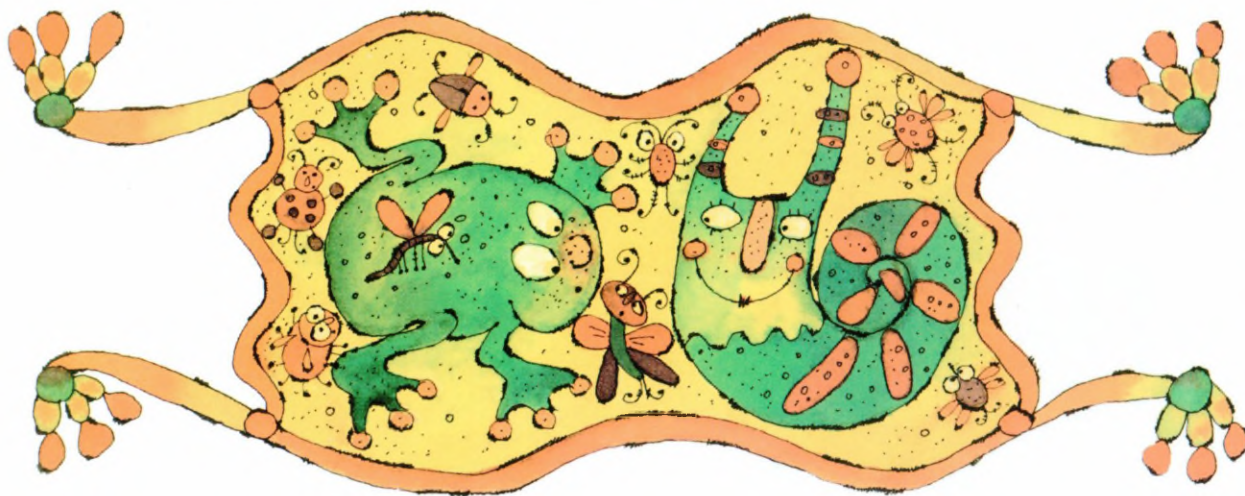
А вуйко Йой почав розповідати казку. Оскільки вода з листочка потроху витікала і треба було поспішати, вуйко Йой розповів

КОРОТКУ КАЗКУ ПРО ТЕ, ЧОМУ РАВЛИК ХОВАЄТЬСЯ

- Був у мене якийсь один знайомий Равлик, — так почав свою казку вуйко Йой. — Якийсь до цього Равлика завітала Не-Дуже-Чемна-Жаба.
- Запроси мене до своєї хатки, — сказала вона Равлику.
- Але ж ти не помістишся в ній, — відповів Равлик.

- Але ж я прийшла до тебе в гості? — спитала Жаба.
  - В гості... — розгублено ствердив Равлик.
  - Отож ти мусиш мене запросити! — закричала Не-Дуже-Чемна-Жаба. Незручно стало Равлику.
- Справді, якийсь негарно виходить.
Прийшли до тебе в гості, а ти не можеш запросити до хатки.
Виліз Равлик зі своєї мушлі і каже:

— Заходь, будь ласка!

Почала Жаба лізти.

І вона лізла, лізла і пхалася до маленької мушлі, аж доки мушля тріснула й розпалася на дві половинки.

І залишився бідний Равлик без домівки.

Він збудував собі нову хатку.

Але відтоді допіру хтось торкнеться його, Равлик одразу ж ховається.

Він думає, що це знову до нього в гості прийшла Не-Дуже-Чемна-Жаба.

Вуйко Йой закінчив розповідати і мовчки знову взявся до роботи.

А Куся і Кася аж до самої калабані й разу не розтулили рота.

Ось і калабаня. Маленьким пуголовкам вона видалася цілим морем.

Вуйко Йой підтягнув листочка до самого берега і вивернув разом з усіма його пасажирами у воду.

— Спасибі, вуєчку Йой! — закричали Кася і Куся, підстрибуючи у воді. — Ти наш рятівник! Ходи, ми тебе поцілуємо!

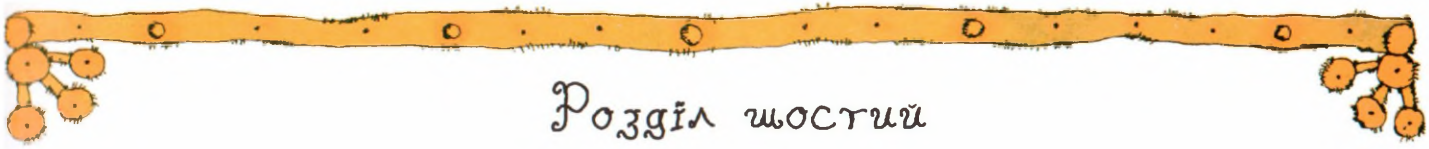
От як швидко подіяло виховання казкою!

Але вуйка Йоя вже й слід прохолов. Він зробив вигляд, що не чує пуголовкових слів. Тільки буркнув собі у бороду: «Йой, не люблю я цих телячих ніжностей!»

Та радше йому не хотілося, щоб Куся й Кася побачили, який він розчулений!

Розділ шостий

Так у клопотах минали дні за днями.

Вуйко Йой і згадувати перестав про дивні відвідини.

Але не забули про вуйкову хатинку двоє незваних гостей.

Вуйко Йой дуже скоро у цьому переконався.

Якось уранці його розбудило чудернацьке гарчання.

Вуйко Йой висунув голову з-під волохатого ліжника, що ним укритався вночі, й прислухався.

— Це не ведмідь! — сказав сам собі вуйко Йой.

Послухав далі і додав:

— І не вовк!

Прислухався краще і мовив:

— І не дикий кабан! От! А хто ж це такий?!

Послухав ще і впізнав це гарчання. Це було одне з тих чудовиськ,

котрих він бачив у селі за другою горою.

— Невже воно суне сюди? — похололо у вуйка Йоя всередині.

Він стрімголов скотився з печі й вибіг на ганочок.

Ревіння стало гучнішим. Так, сумніву не було: чудовисько з гуркотом наближалося до Йойової хатинки.

Йой розгублено заметушився. Він не міг вирішити, що робити спочатку. Ховатися? Чи ставати знов невидимим?

Зрештою він вирішив, аби зайвий раз не сердитися, спочатку обв'язати неслухняного великого пальця на правій нозі листочком.

Поки шукав підходящий листочок, трохи заспокоївся. Він обгорнув пальця, заплющив очі й надув щоки.

На цей раз у нього вийшло з першого разу. От що значить тренування! Побачивши, що він став невидимим, вуйко Йой заспокоївся.

А тоді присів під ганочком і почав чекати, що буде далі.

Далі на галявинку вишли двоє людей.

Вуйко Йой одразу їх упізнав. Це були ті самі незвані гості. Які називали його хатинку «унікальна річ». І які думали, що його хатинці всього сто років.

Але цього разу вони були не самі.

Спочатку на галявину, немилосердно гуркочучи і пахкаючи смердючим димом, виїхало велетенське залізне чудовисько. З нього вилізло ще багато людей. Так багато, що вуйко Йой навіть розгубився.

Він умів рахувати тільки до п'яти – на пальцях. Отож він спробував

порахувати, скільки людей опинилося на галявині.

Йой почав загинати пальці. Але з того нічого не вийшло.

Спочатку скінчилися пальці для рахування на лівій руці. А потім скінчилися і на правій.

Вуйко Йой дуже розсердився.

Він дуже сердився, коли у нього щось не виходило. Йой тоді червонів, тупав ногами й навіть плювався. Отак: тьху! Тьху!

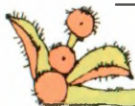
Але зараз плюватися не можна було. Бо вуйко Йой не хотів, аби його хтось почув.

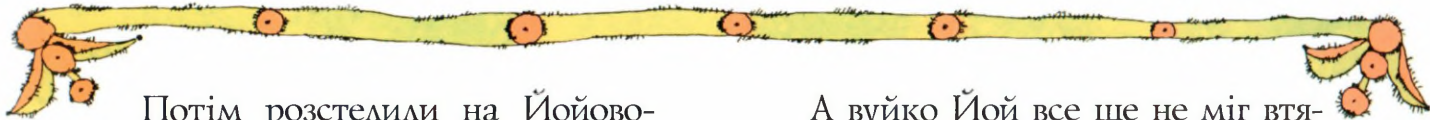
Отож вуйко Йой лише потупав ногами й покинув те рахування.

Натомість він почав спостерігати за людьми.

А люди тим часом готувалися до якоїсь роботи.

Вони принесли з собою драбини та багато дивних інструментів і склали їх біля хатки.

Потім розстелили на Йойовому столику для сніданків, обідів та вечерь якісь зовсім неїстівні папери. Довго їх вивчали і про щось сперечалися.

А вуйко Йой все ще не міг втямити, що вони збираються робити.

«Йо-йой, то буде кепсько, якщо вони всі вирішать тут оселитися!» — бурмотів Йой собі в круглу бороду.

Розділ сьомий

Люди ж тим часом взяли драбини і почали дертися на дах Йойової хатинки.

А там! Леле!

Вони почали її РОЗБИРАТИ!

Спочатку вони познімали дерев'яні дощечки, з яких був складений дах. А потім почали спускати на землю й важкі бантини та крокви!

Коли вуйко Йой зрозумів, що люди хочуть розібрати його хатинку, він спочатку розгубився.

Як?! Вони її розберуть, а далі що? Невже так і покинуть?

Бо для чого вона їм, ця стара дерев'яна хижка?! Вуйко Йой бачив у селі нові гарні кам'яні будиночки. Їх там повно! Чому ці люди не живуть у них?! Може, людей стало так багато, що всім не вистачає будинків? І тому вони прийшли забрати з собою і його, Йойову, хатку?

А раптом вони порубають її на дрова?!

Питання юрмилися в Йойовій голові, наче отара овець. Кожне питання бекало достоту, як вівця. І від цього у Йойовій голові зчинився

такий гармидер, що бідний вуйко вже далі ні про що думати не міг.

Тому він узяв свою голову за вуха добряче потряс нею, наче решетом. У голові одразу втихомирилося.

— Ось так воно краще! — сказав своїм думкам вуйко Йой. — А тепер думайтеся до-порядку.

«Треба врятувати подушку і ліжника, поки до них не добралися!» — вискочила перша думка.

— Незле! — похвалив її вуйко Йой.

Він тихенько виліз із-під ганочка і прокрався до своєї хатки. Ніхто з людей, на щастя, не звернув уваги на листочок подорожника, який наче сам по собі переліз через поріг хижки.

Вуйко Йой зібрав свій нехитрий скарб, зв'язав у клунок і спустив через віконце на траву з того боку хатинки, де не вешталися люди.

Потім знову вийшов на ганочок, завернув за ріг будинку і потяг клунок під розлогий лопух. Сховав його під великим листком. Сам присів біля нього. І тут йому стало страшенно сумно.

Тому вуйко Йой почав бідкатися. Він натяг свою крисаню із зовуною пір'їнкою збоку аж на самий ніс. Обхопив коліна руками і поклав на них голову.

«Йо-йо-йой! — так бідкався вуйко Йой. — Сирота я, сирота! Без кутка і без шматка! Піду світ за очі з тайстрами! Де ж я тепер спатиму?! І дощ мене мочитиме! І сніг мене присипатиме! І вітер мене з ніг валитиме! Йо-йо-йой! Буду я, мов той Лишиня, поневірятися чужими краями!..»

На цій думці вуйко Йой перестав бідкатися й підняв голову.

— Йой, справді, а куди ж тепер повернеться Лишиня?

І тут вискочила друга думка. Вона сказала: «Треба дізнатися, що люди хочуть зробити з нашою хатинкою!»

— Теж незле! — похвалив і її вуйко Йой. Отож він виліз з-під лопуха і почав крутитися біля старого знайомого — молодого чоловіка в окулярах і з вусами. Вуйко Йой зрозумів, що цей молодий вусань тут найголовніший. Бо він показував і пояснював усім, що і як робити.

А ще вуйкові Йою цей вусань просто подобався. Хоч вуйко Йой у цьому ніколи не зізнався б уголос.

Вуйкові подобалося, що вусань весь час повторював:

— Обережно, будь ласка! Дуже обережно!

І сам підтримував важку крокву. А ще писав на кожній дерев'яній частині Йойової хатинки якісь значки.

Довго Йою не вдавалося почути нічого цікавого. Аж поки йому допоміг один з робітників — молодий білявий хлопець.

Він підійшов до вусаня і спитав:
— А що то ви, пане професоре, пишете на колодах?

— А це я пишу номери — один, два, три...

— А для чого?

— А щоб не поплутати колоди, коли хату складати будемо!

Почувши це, вуйко Йой аж підстрибнув! Звичайно, від радості!

Отже, його хатинку не порубують на дрова! Її знову складуть! І у ній можна буде знову жити!

Вуйко Йой зняв крисаню і полегшено витер спітніле чоло.

Це була перша добра новина за цей день!

Розділ Восьмий

І допіру вуйко Йой устиг зрадіти, як озвалася третя думка: «А тепер треба дізнатися, куди повезуть нашу хатку!»

— Дуже добре! — сказав їй вуйко Йой.

Справді, може, ще не все так погано! Може, хатку повезуть куди-небудь недалеко — через стру-

мочок, наприклад, на одну довгу казку. Чи ген до другої гори — на дві довгі й одну коротку казку!

Та навіть якщо у те село за другою горою, що за двічі по п'ять довгих казок, — то не так уже й страшно...

Але тут думки вуйка Йоя перервали голоси робітників.

Вони гукали:

— Михайле Васильовичу! Михайле Васильовичу! Тут горлички гніздечко звили! І у ньому двоє пташенят!

Вуйко Йой аж підскочив на місці. Його кинуло у жар від сорому! Справді, почав тут самого себе жаліти, рознюнявся, а про гніздечко зовсім забув! Невже люди його зруйнують?!

Але, як виявилось, хвилювався він даремно.

Михайло Васильович, тобто той самий вусань у окулярах, сам поліз на дерево, що росло найближче до хатинки. І прилаштував там гніздечко. Він навіть з двох дощочок змайстрував над ним невеличкий дашок. Аби до гніздечка не потрапляв дощ.

«Йой, — сказав сам собі вуйко Йой, — чому мені подобається цей вусатий Михайло Васильович?! Він же приїхав, щоб розібрати мою хатинку! Він не повинен мені подобатись! А я нічого не можу з собою зробити!»

І щоб не показати, який він розчулений, вуйко Йой сам на себе тупнув ногою!

Переконавшись, що з гніздечком усе гаразд, вуйко Йой поспішив до Мишеняти, яке жило під підлогою.

Йому було соромно, що про нього він теж забув. Тому вуйко Йой ретельно обшукав усі закутки у хатині. Він кликав Мишеня, але ніхто не озивався.

Та й не дивно, бо коли вуйко Йой повернувся до свого клунка під лопухом, думаєте, хто сидів там? Звичайно, Мишеня, й теж із клунком, тільки трохи меншим!

— Привіт! — сказало Мишеня, Яке Не Хотіло Вирости Великим. — Я тут тебе вирішило почекати.

— Навіщо? — буркнув Йой, який дуже зрадів, що Мишеня ціле і здорове, але ознаки того не дав.

Він присів біля нього і почував потилицю.

— Йой-йой, що воно тепер буде? Де ми житимемо?

— Власне, я тому на тебе й чекало, — сказало Мишеня. — Я до родичів іду. У мене їх тут у лісі повно. Вони мене вже давно до себе кликали. Якщо хочеш, пішли зі мною!

— А де вони живуть? — спитав Йой.

— У нірках! У них тут гарні облаштовані нірки з коморами!

Вуйко Йой похитав головою.

Нірки — це не для нього. Не звик він жити під землею!

Він же не кріт і не ховрашок! І навіть не хом'ячок!

— Йой, спасибі тобі, звичайно, за запрошення, — сказав він Мишеняті, — але я не можу. Я ще почекаю, подивлюся, що далі буде.

— Ну, тоді я пішло! — сказало Мишеня. — Віднесу вузлика та й повернуся. Може, ти передумаєш!

«Бо як же я житиму без твоїх казок!» — хотіло додати Мишеня,

але стрималося. Воно знало, що вуйко Йой не любить ніяких, як він каже, «телячих ніжностей».

І воно шмигнуло між кущів у ліс, тягнучи за собою свого вузлика.

«Добре Мишеняті! — озвала-ся знову якась неслухняна думка у Йойовій голові. — У нього родичів скрізь повно! А ми самі-самісінькі на білому світі!»

34

Але вуйко Йой не став її слухати, а швидко вибрався з-під лопуха.

Бо його хатку вже майже всю склали на залізне чудовисько.

Розділ дев'ятий

Запахло чимось давно забутим. Йой потяг носом і набрав повні груди того чудового золотистого запаху. Він впізнав, що це таке! Це так пахнув хліб!

Він побачив, що люди зібралися обідати.

«Може, біля них і мені щось перепаде! — подумав вуйко Йой. — Хоча б грудочка кукурудзяної кашки, або шматочок хлібної шкоринки! От добре було б!»

Адже він уже навіть смак людських харчів забув.

А ще треба далі прислухатися, щоб почути, куди поїде його хатка.

Отож вуйко Йой підкрався ближче до людей.

Робітники і Михайло Васильович посідали кружка й почали викладати на розстелену скатертину наїдки.

Вусатий дядько притулив до грудей велику круглу хлібину і краяв її на чималі кусні. Запечена скоринка хрумкотіла і кришилася під ножом. Від неї відламувалися

шматочки і падали у траву. Один з них, досить величенький, покотився просто Йойові під носа, якого він вистромив з куща чистотілу, пригнувшись до пахощів.

Йой тихенько простягнув руку, — і ось у нього в роті засмакувало так, як давно не смакувало. Йой примружився від утіхи.

Ні, нема нічого кращого, ніж маленький шматочок свіжої запеченої скоринки хліба! Хіба тільки ще більший шматочок!

Йой наминав хліб і одним вухом прислухався до розмов.

Чоловіки говорили про різне, але не про те, що хотів почути Йой.

Аж ось він спіймав краєм вуха якесь незрозуміле слово.

Його вимовив Михайло Васильович. Він сказав:

— Я сьогодні ж підпишу накладну, як приїдемо у сканзен...

Йой навіть перестав жувати. «Сьогодні, як приїдемо у сканзен» — повторив він подумки.

Отож, хатку повезуть до якогось сканзена! Як би тепер дізнатися, що воно таке?

«Ну, що скажете?» — спитав він своїх думок.

«Країна!» — пискнула одна.

«Царство!» — пискнула друга.

«Місто!» — пискнула третя.

«Ні, — подумав вуйко Йой, — це ні одне, ні друге, ані третє... Це щось страшніше. Послухати тільки, яке страшне слово: С-С-СКАН-З-З-ЗЕН! Наче гадюка сичить!»

А Михайло Васильович тим часом сказав:

— Ну, трохи відпочинемо й за півгодини будемо рушати!

Вуйко Йой забув навіть про крихту хліба, яку тримав у руці.

Він почав схвильовано бігати по галявинці туди-сюди, пошепки бідкаючись:

— Йой, що ж мені робити?! Йойой, що ж мені робити?!

Його рідна хата вирушала невідь-куди, в далекі краї, у якийсь страшний СКАН-ЗЕН! А йому що, доведеться її покинути?

Чи вирушити з нею, а покинути тут свою рідну галявину? Касю і

Касю? Мишеня і горличок? Та навіть Лишиню?!

А думки знову забекали, ніби вівці.

«Їхати! Їхати!» — гукали одні.

«Лишатися! Лишатися!» — верещали інші.

Аж поки озвалася одна, найрозумніша. Ця думка сказала: «Треба їхати! Але залишити адресу для Лишині!»

36

Розділ десятий

Прийнявши рішення, вуйко Йой одразу заспокоївся. Він роздивився навколо, міркуючи, кому довірити таку важливу справу.

Сороці?

Е-е, ні! Ця цокотуха все переплутає, щось відніме, щось додасть і відправить Лишиню за тридев'ять земель.

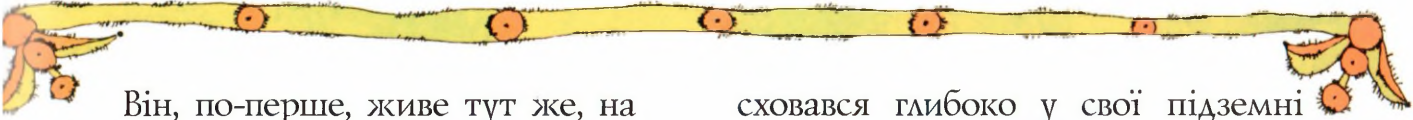
Мурашкам з Лісового Мурашника?

Таж вони так заклопотані своїми справами, що навіть слухати його не захочуть.

О! Йой згадав, кому можна доручити таке важке слово!

Кращого словоноші у лісі не знайдеш!

Він, по-перше, живе тут же, на галявині. Правда, під землею.

Він погано бачить. Зате дуже добре чує. Надто ж кроки над своєю головою. І всіх за цими кроками впізнає.

Нехай-но Лишиня з'явиться — він одразу його почує!

По-друге, він неговіркий, бо знає дуже мало слів. Тому нове слово йому запам'ятати легше. Він його з іншими словами не переплутає.

Ви вже здогадалися, хто то такий?

Звичайно ж, Кріт Степанович!

Вуйко Йой побіг до найсвіжішого горбочка землі, що височів неподалік. Склав руки трубочкою біля рота й погукав:

— Степановичу, виглянь-но на хвилинку!

Кріт Степанович від тої метушні й гупання у себе над головою

сховався глибоко у свої підземні палати. Мабуть, аж на долішній поверх. Тому пройшло багацько часу, поки земля на горбочку заворушилася. З неї виткнулася гостренька чорна мордочка.

— Ну, що тут за рейвах? — невдоволено запитав Кріт Степанович.

— Йой, тут таке діється, Степановичу, таке діється! — почав було скаржитися вуйко Йой.

— Не йойкай, а до діла кажи! — суворо перервав його Степанович.

— Справа така, що я переїжджаю! — сказав вуйко Йой.

— Ну то й що? — незворушно спитав Кріт. — Я кожного дня переїжджаю. То на один поверх, то на інший.

— Йо-йой! — похитав головою Йой. — Я переїжджаю дуже далеко.

— Куди? До калабані?

— Ні... — вуйко Йой ледве вимовив важке слово: — Аж у СКАН-ЗЕН! Може, за сто довгих казок, о!

— Це десь за кордоном? У Швеції чи в Америці? — похизувався своїм знанням географії Кріт Степанович. Адже географія — це найперший предмет, який вивчали у кротячій школі.

— Не знаю! — зітхнув Йой. — Тому хочу тебе попросити, аби ти передав Лишині, коли він повернеться, де мене шукати.

Добре? Повтори, будь ласка, аби ти не забув це страшне слово!

— СКАН-ЗЕН — повторив Кріт. А потім для певності ще раз: — СКАН-ЗЕН. Не забуду. Їдь собі спокійно! — сказав він.

Потім подумав і сказав:

— Тобі дати грошей на дорогу?

Вуйко Йой знав, що це таке — «гроші». Бо одного разу Кріт

Степанович запросив його до своєї нори, аби показати дивну знахідку.

Риючи собі новий підземний хід, він під великою смерекою натрапив на череп'яний глечик. У ньому було повно металевих кружалець жовтого кольору.

— Що це таке? — здивувався тоді вуйко Йой.

— Я гадаю, що це скарб! — поважно сказав Кріт Степанович. Він хоч і не бачив кружалець, але обмацав їх і здогадався, що це гроші.

У кротячій школі був цілий предмет, який називався «Скарби». Адже кротам частенько доводилося їх знаходити під землею. Тому всі кроти знали, що таке гроші.

— Ну, то що ти збираєшся з ними робити? — здивувався тоді вуйко Йой. — Це ж прості залізні кружальця!

— По-перше, не залізні, а золоті. Тобто зроблені з коштовного металу — золота. А по-друге, ці кружальця можна обміняти на багато гарних речей! — сказав тоді Кріт Степанович.

— Наприклад?

— Наприклад, на окуляри, аби я міг бачити!

— Хі-хі-хі-хі, — засміявся вуйко Йой. — Не говори дурниць!

Хто ж дасть тобі цілі нові окуляри за отакі металеві кружальця?!

Кріт Степанович тоді образився на вуйка Йоя. І так і не придбав собі окулярів.

Але вуйко Йой затямив з тих пір, що блискучі металеві кружальця — це гроші. За які, либонь, можна щось купити.

— Не раджу відмовлятися, — сказав Кріт Степанович, зрозумівши, що вуйко Йой вагається. — Якщо ти вирушаєш у таку стра-

шенно даленючу подорож, то гроші тобі стануть у пригоді. Хтозна, які халепи на тебе чекають!

— Ну добре, — сказав вуйко Йой. — Мабуть, ти маєш рацію.

Давай сюди свої кружальця!

Кріт Степанович зник, а за хвилюку з'явився знову. І витяг за собою туго напхану шкіряну торбинку.

— Ось, візьми трошки... — буркнув Кріт.

Вуйко Йой відібрав п'ять блискучих кружалець.

— Бери ще!

— Ні, досить, я й ці ледве дотягну, такі вони важезні! — сказав вуйко Йой.

— Ну, тоді бувай! — буркнув Кріт Степанович і зник.

Кріт Степанович навіть не зрозумів, що розмовляв з невидимим вуйком Йоем. Адже він і так його ніколи не бачив, бо був сліпий, як усі кроти.

Розділ сорок п'ятий

Владнавши цю важливу справу, вуйко Йой побрався до свого клунка. Поклав до нього п'ять кротових кружалаць. А потім притяг його до залізного чудовиська і насилу вдерся з ним на складені крокви та колоди. Робітники їх зв'язали, ще й прикрили зверху величезним шматком якоїсь дуже міцної тканини.

40

Вуйко Йой запхав клунок у щілину і сам примостився так, аби бачити, що відбувається навколо.

І з подивом помітив, що перестав боятися!

Навпаки, йому стало дуже цікаво!

Авжеж, він ще жодного разу в житті не мандрував кудись далеко. Та ще на залізному чудовиську.

Хіба тепер можна порівняти з такою подорожжю його відвідини села за другою горою?! Пхе! Хоч тоді йому здалося, що двічі по п'ять довгих казок — це дуже-дуже далеко!

Але ж він тоді з другої гори навіть хатку свою бачив. Хіба це відстань?

Та зате тепер він поїде так далеко, що аж-аж!

І навіть може ніколи не повернутися назад!

Оце мандрівка, так мандрівка!

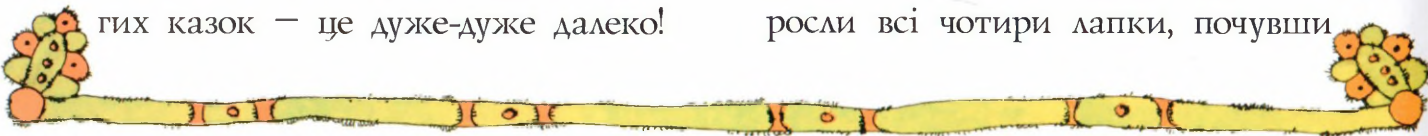
Його роздуми перервало страшне ревіння. Це заревло чудовисько. Воно все затряслося, а разом з ним затрясся і вуйко Йой.

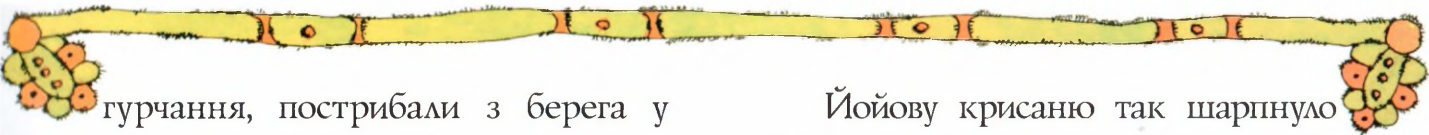
Спочатку він злякався. Але дуже швидко оговтався і знову висунув голову зі щілини між колодами. І побачив, як галявина почала віддалятися. Скоро її заступили дерева. Чудовисько повзло лісом.

Ось і калабаня.

Вуйко Йой з усієї сили витягав шию, може, побачить Касю і Кусю?

Але Кася і Куся, в яких уже вросли всі чотири лапки, почувши

гурчання, пострибали з берега у воду. І сиділи у калабані, вистромивши з води голови, аж поки чудовисько зникло за деревами.

Звідки вони могли знати, що воно далі й далі везло від них вуйка Йоя з його вузликом!

А Йой виглядав із-за колоди, достоту, як Куся й Кася з-за краєчка дубового листка, коли він перевозив пуголовків до калабані.

Ось ліс закінчився.

Залізне чудовисько виїхало на рівну широку дорогу й помчало по ній, наче буревій.

Йойову крисаню так шарпнуло вітром, що він ледве встиг її схопити.

Вуйко Йой поглянув назад. Там даленів і зливався у одну суцільну лінію його далекий рідний ліс.

Чи то від вітру, чи ще від чогось, очі у Йоя засльозилися. Він витер їх рукавом сорочки, шморгнув носом і подивився вперед.

Попереду лежала рівна і гладенька асфальтована траса. Вона тяглася далеко-далеко й губилася на горизонті.

Там на вуйка Йоя чекали нові пригоди й нові друзі.

Частина друга У сказзехі

43

Розділ перший

овго чи коротко їхав вуйко Йой, невідомо. Бо він частенько дрімав, сховавшись під цупку тканину. А потім прокидався і дивився, як з шаленою швидкістю пролітають обабіч дороги дерева та стовпи.

Йому здалося, що їде він дуже давно. Так давно, що й порахувати неможливо. Приблизно, сто разів по сто довгих казок.

Але ось залізне чудовисько стишило свій лет. Вуйко Йой зрозумів це з того, що воно стало ревіти тихіше.

Він визирнув і побачив будинки, людей на вулицях та багато інших залізних чудовиськ. Вони були різних кольорів: сині, червоні, білі і навіть чорні. Але не такі величезні, як те, на якому сидів Йой.

«Цікаво, це і є той СКАН-ЗЕН, до якого ми добираємося? — подумав вуйко Йой. І сам собі похитав головою: — Ні, напевно, це просто ще одне село, які нам траплялися по дорозі».

Але що далі вони просувалися між будинками, то більшали ці будинки. Вони росли прямо на очах. Ось щойно поминули такого заввишки, як три Йойові хатинки, якщо їх поставити одна на одну. А ось уже показалися такі, як найвища смерека біля його галявини.

У вуйка Йоя аж запаморочилося в голові, коли він поглянув на ті височенні будинки. Навіть крисаня

з зозулиною пір'їнкою збоку впала з його голови — так високо він її задер.

Добре, що вітру вже не було. Йой схопив крисаню й міцно натяг аж до вух.

«Ні, це не просто село! — здогадувався вуйко Йой. — Це вже і буде отой самий СКАН-ЗЕН!»

Вуйко Йой зажурився. Йому тут не подобалося.

Ревіли залізні чудовиська. Смерділо якимись дуже противними сірими та чорними запахами. Пташок чути не було.

«Йо-йой! — тримався вуйко Йой за поля своєї крисані. — Кепські справи!»

«Хоча, — заспокоював він сам себе, — пташки вже, мабуть, полягали спати, тому їх і не чути.»

Справді, швидко сутеніло.

Тим часом залізне чудовисько обережно пробиралося вузькими

покрученими вуличками. Поки на-
решті опинилося перед зачине-
ними воротами. Воно замовкло.
На бруківку вистрибнув Михайло
Васильович.

Він відчинив ворота, й чудовись-
ко обережно посунулося за них.

Вуйко Йой з усієї сили витріщав
очі, щоб нічого не пропустити.

Спочатку за деревами він нічого
не бачив.

А потім раптом вогні, які світи-
лися перед носом чудовиська, впа-
ли на дерев'яну хатку! Дуже схожу
на його власну! Теж із ганочком!
А потім з темряви виступила ще
одна, вже без ганочка! І ще! І ще!

Хатки потопали у листях дерев,
які росли навколо. Це було ціле
село з дерев'яних хаток!

Воно зовсім не було схоже на ті
села, які бачив вуйко Йой під час
своїх двох подорожей!

Хоч вуйко Йой завважив і не-
величкі горідчики біля хаток, і на-
віть вулики для бджіл на одному
обійсті!

Отже, тут жили люди!

А ще вуйко Йой помітив на
хвіртках таблички. На них було
щось написано. Але зараз вуйко
Йой не звернув на це уваги.

Залізне чудовисько знову зупи-
нилося. Підійшов Михайло Васи-
льович, який, виявляється, йшов
назирці за ним.

— Отут і будемо розвантажувати!
— сказав він. — Тільки завтра,
бо сьогодні вже пізно. А отут, — по-
казав рукою, — хата стоятиме!

«Отже, — сам собі сказав Йой, —
це і є той СКАН-ЗЕН!»

Він полегшено зітхнув. Було
тихо.

І поки що нічого страшного
вуйко Йой не побачив.

Розділ дружий

Вуйко Йой прокинувся рано. Сонце тільки-тільки показало свій крайчик з-за обрію.

Він зліз із залізного чудовиська і потяг за собою свій клуночок до найближчого куща бузини.

Прикрив його там листочками і вирішив роздивитися на новому місці.

Справді, до цієї хвилини вуйкові Йою тут подобалося.

Стояла ранкова тиша. У деревах цїнькали пташки. Пахло чебрецем, любистком та м'ятою — достоту, як на його галявинці. А ще десь срібним кольором дзюркотів струмочок.

Вуйко Йой вирішив перш за все знайти його, аби вмитися.

— Треба зробитися невидимим! — сказав собі вуйко Йой.

Адже його невидимість трималася лише до ночі. А прокидався він уранці завжди видимим. Отож треба було знайти листочок подорожника. Аби зайвий раз не дратуватися.

— А чи росте у цьому СКАН-ЗЕНІ подорожник? — захвилювався вуйко Йой.

Але хвилювався він даремно. Звичайно, подорожник тут ріс. Росли тут і лопухи, і кашка, і калачики, і кульбаби... Вуйко Йой вітався з ними, як зі старими знайомими.

Його обличчя сяяло! Далєбі, йому тут таки справді починало подобатись!

Він обв'язав свого неслухняного пальця на правій нозі листочком подорожника і рушив далі.

Аж ось дійшов до потічка, який почув уже давно. Він весело дзюр-

чав з невеличкою пагорба, на якому стояв... старезний дерев'яний млин!

Вуйко Йой навіть протер очі. Невже це справжній млин! Та він не бачив такого вже більше ста років!

Але це справді був дерев'яний млин! Струмочок біг по його колесу і падав у невеличке озерце. Млинове колесо, правда, не оберталося.

А у тому озерці на дні вуйко Йой побачив багато металевих кружалець, які зблискували під першим промінням ранкового сонця.

— Та це ж гроші! — здогадався він. — Але чому вони лежать на дні озерця і ніхто їх не збирає?

Он навіть Кріт Степанович усі скарби, які знайде, складає до своєї підземної комори. Хоч ніколи нічого за них не купує. Бо у лісі ж немає крамниць!

Вуйко Йой питав Степановича, навіщо він це робить.

— Для порядку! — буркнув тоді Кріт. — Аби не валялися де-небудь по лісах.

А тут такий скарб лежить на видному місці! Невже він нікому не потрібний?!

Це була перша таємниця, з якою вуйко Йой зустрівся у СКАН-ЗЕНІ.

Розділ третій

Вуйко Йой вирішив обійти усі хатки. Аби познайомитися з майбутніми сусідами. А ну ж бо в котрійсь з них живе хтось схожий на нього?

Але що далі він ішов, тим більше розумів, що в них ніхто не живе. Адже всі вони були замкнені на великі замки.

«Йой, щось тут не так!» — почав хвилюватися вуйко Йой.

Невже всі, хто жив у цих хатках, раптом зібралися і разом кудись поїхали?

І що, тепер йому доведеться тут жити самому?!

А хто ж збиратиме врожай на городах?

Якщо вони й поїхали, міркував вуйко Йой, то зовсім недавно. Бо городи виглядають дуже доглянутими. Нема ні бур'янів, ні всохлих буряків чи петрушки. Але ж їх і далі хтось повинен поливати?

А вулики?

Он їх скільки у одному дворі! Може, вже скоро треба буде з них брати мед?

Поки вуйко Йой загадував сам собі загадки, на вуличках почали з'являтися жінки.

Вони відмикали хатки і починали порядкувати у дворах.

Одні виносили провітрювати подушки і ліжники. Інші починали поратися у городах.

«Це, мабуть, господині!», — полегшено зітхнув вуйко Йой.

На серці у нього стало спокійніше. Отже, він тут сам не буде! Господарі повернулися!

Вуйко Йой побрався до своєї хатки.

І побачив, що її вже почали вивантажувати з залізного чудовиська. Вже більше половини балок та крокв лежало на галявинці. А решту дуже вправно і обережно робітники розвантажували і складали на купу.

Вуйко Йой спостерігав за їх роботою з найближчого куща бузини.

Склавши все, до останньої дощечки, робітники сіли у залізне чудовисько і поїхали геть.

«Тепер, — сказав Вуйко Йой сам собі, — мою хатку повинні скласти! Адже так обіцяв вусатий Михайло Васильович!»

І справді, наче почувши Йойові думки, з'явився Михайло Васильович. А з ним ще багато робітників.

І вони почали складати Йойову хатинку!

Йой так переживав, аби її склали правильно, що весь час плутався у робітників під ногами.

Він забігав то з одного боку, то з іншого. Аж поки-таки один робітник перечепився через нього!

— Йо-йой! — вигукнув вуйко Йой, бо йому заболіло.

Здивований дядько озирнувся навкруги. Близько нікого не було. А він же чув, як хтось йойкнув!

Дядько зазирнув під кущ бузи-ни. Потім поворушив ногою траву на тому місці, де перечепився.

«Може, там якийсь камінець чи корінець?» — подумав він.

Ні, там не було нічого. Тільки недалеко ворухився, напевно, від вітру, листочок подорожника.

Йой навшпиньках відійшов від дядька подалі. Сів під тин сусідньої хатки і обома руками затиснув собі рота.

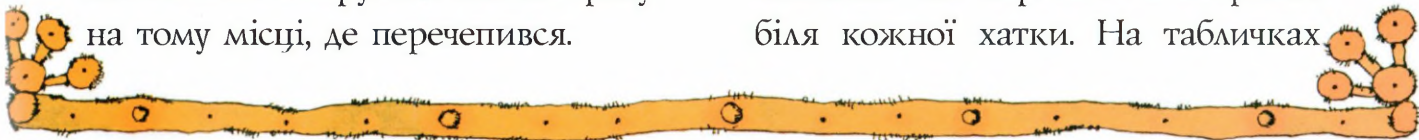
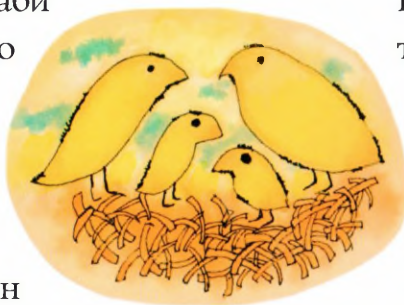
Ще не вистачало, аби його тут спіймали!

Може, сюди стороннім взагалі заходити не можна! Вуйко Йой згадав, як вони заїжджали через великі ворота. Як

потім Михайло Васильович їх знову ретельно замкнув.

Згадавши про сторонніх, Йой вирішив все-таки дізнатися, як називається це малесеньке незвичайне село.

Він ще вчора ввечері помітив таблички на воротах та хвіртках біля кожної хатки. На табличках

було щось написано. Зазвичай на таких табличках пишуть назву села. Це вуйко Йой знав.

Звичайно, вуйко Йой не вчився читати. Він не ходив до школи. У нього ніколи не було книжок. Адже все своє життя він прожив у глухому лісі.

Так, очима читати він не вмів.

Але вмів читати пальцями! Як це відбувалося — він і сам сказати не міг.

Варто було йому провести пальцем по написаному рядочку, і слова склалися у нього в голові у цілі речення.

50

Тож вуйко Йой підійшов до найближчої хвіртки, відерся по ній до таблички і приклав до неї пальця.

Потім закрив очі.

І пошепки повторював те, що читали його пальці:

— «Му-зей на-род-но-ї ар-хі-тек-ту-ри і по-бу-ту!» Йо-йой! — почував він чоло під крисанею. — Та це ще страшніше, ніж отой СКАН-ЗЕН! Що ж це за «музей»? — голосно повторив він ще раз незнайоме слово.

— Ото невіглас! — раптом почув він голос над своєю головою.

Голос той здався Йойові напрочуд знайомим.

Розділ четвертий

Він підняв голову...

І кого б ви думали, побачив вуйко Йой?

Хто лежав на дашку дерев'яної хвіртки, закинувши ногу на ногу і гризучи стебельце трави?

Нізащо не здогадаєтеся!

На дашку лежав... Лишиня!

Живий-живісінький Лишиня, задоволений і вгодований!

На шиї в нього була краватка-метелик, як у справжнього артиста.

Вона була біла у червоні горошини. І така яскрава, що прямо кидалася в очі.

Можливо, тому вуйко Йой почав їх протирати.

А Лишиня тим часом сказав:

— Ну, стариганю, покажися! Я тебе з голосу впізнав!

Вуйко Йой був заскочений цією незвичайною з'явою. Тому, аби не виказати свою розгубленість, не поспішав ставати видимим.

Спочатку він відкашлявся. Потім розгладив бороду. Поправив крисаню з зозулиною пір'їною збоку. І аж тоді сказав, ущипливо примруживши очі:

— Це хто тут невіглас, га?

Лишині не хотілося починати сварку, тому він потер ногу об ногу і сказав:

— Та це я так, старий, не звертай уваги. Я хотів тобі пояснити, що таке сканзен і що таке музей.

— Йой, а то я без тебе не знаю! — буркнув вуйко Йой.

— То що ж воно таке?

— Йой, та оце місце, де ми зараз знаходимося, і є той СКАН-ЗЕН і ще музей! — тупнув ногою хитрий вуйко Йой.

— Ги-ги-ги-ги! — аж задер ноги Лишиня. — Це й так зрозуміло, раз написано на табличці! А ти мені поясни, що воно означає!

Якщо вуйко Йой починав сердитися, коли був невидимим, він одразу ж ставав видимим. Отак і зараз. Вуйко Йой так розсердився на Лишиню, що затупав ногами, почервонів і одразу став видимим!

А побачивши свої пальці, що виглядали з-під сорочки, він зовсім оскаженив. Бо волів бачити їх якомога рідше, та й то, коли сам захоче. А тут, через цього волоцюгу, він проти своєї волі мусить бачити, як вони на нього нахабно витріщаються!

Вуйко Йой ще сильніше затупав ногами і почав плюватися!

— Тьху на вас! — плювався він на пальці.

А потім:

— Тьху на тебе! — плювався він на Лишиню.

— Еге! — сказав собі Лишиня, побачивши, як розходився вуйко Йой, — треба звідси забиратися, аби не потрапити під гарячу руку!

А тоді поправив свого метелика у червоні горошини і тільки його й бачили!

Вуйко Йой ще трохи попідскакував і поплювався, а потім побачив, що залишився сам.

Тоді він вирвав прохолодний листочок подорожника і поклав собі на чоло, аби трохи заспокоїтися.

52

Розділ п'ятий

А коли заспокоївся, заходився міркувати.

Отже, Лишиня кожного літа зникав саме у цей сканзен, або музей!

Цікаво, що ж він тут робить ціле літо? Мабуть, байдики б'є! Так само, як на галявині. Цигикає собі на скрипочці, авжеж!

Але зараз йому ніколи було займатися Лишиноюю.

Вуйкові Йою треба було вибрати собі хатку. Де він зміг би тимчасово пожити, доки його власну складуть.

Ставати невидимим йому було щораз легше. Зажмури́в очі — і р-р-раз! Готово!

Він почав з найближчої хатки.

Двері до кімнати були відчинені. Але перев'язані якоюсь червоною шворкою.

«Гм-гм! — почував вуйко Йой чоло під крисанею. — Що б то мало означати?»

І тут же зауважив на стіні біля дверей листок паперу з літерами.

Прочитати, що на ньому було написано, вуйкові Йою було легко.

А там було написано все-все про цю хатку. І скільки їй років.

І де вона була побудована.

І хто в ній жив.

А в кінці було ще написано:

«Прохання експонатів руками не торкатися!»

«Добре, добре! — подумки сказав вуйко Йой. Він уже боявся говорити сам з собою вголос. А то знову Лишиня, або хтось інший підслухає. — Добре, як тільки побачу ці самі ЕКС-ПО-НАТИ, обійду їх двадцятною дорогою!»

І вуйко Йой зайшов до кімнати першого будиночка.

І задоволено озирнувся.

Його сподівання справдилися!

Тут жили люди!

У кімнаті було чисто прибрано.

На стінах красувалися розмальовані глиняні тарілки та вишивані рушники. Над ліжком на дерев'яному вішаку висіло багато вишиваних сорочок та різної одежі.

На столі стояв посуд, на підлозі лежали домоткані доріжки...

Все, як годиться!

Вуйко Йой на radoщах перемацав у кімнаті майже все! Він погладив миски на столі, подушки на ліжку, рушники на стінах...

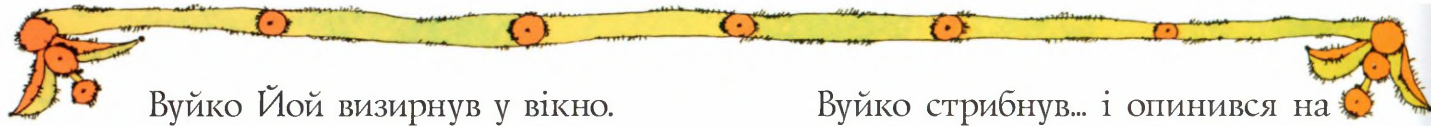
А до печі притулився, як до чогось дуже-дуже рідного.

Так він стояв, притулившись до печі, обнімаючи її обома руками, коли раптом почув голоси.

Вуйко Йой прислухався. Голоси були дитячі. Голосів було багато. Ціла юрба дітей наближалася до хатинки.

Вуйко Йой визирнув у вікно.

Біля воріт, побравшись за руки, стояло щось із двадцятєро дітей. Молода вчителька казала дітям:

— Зараз ми розпочнемо нашу екскурсію по музею! Слухайте уважно, що розповідатиме екскурсовод. І нічого не чіпайте руками! Зрозуміло?

— Зрозуміло! — хором відповіли діти і рушили доріжкою до дверей хатки.

Йой заметушився по маленькій кімнатці. З переляку він зовсім забув, що став невидимим.

— Куди ж його... куди ж його... куди мені сховатися?!

Тут він побачив дерев'яну колиску, підвішену біля ліжка до стелі.

— О! — зрадів Йой. — Саме те, що треба!

От тільки як туди залізти?

Вуйко Йой виліз на бильце ліжка і спробував дотягтися до колиски. Нічого не вийшло.

Вуйко стрибнув... і опинився на підлозі.

Швиденько піднявся, розирнувся по хаті і побачив на миснику дерев'яну колотівку — довгу паличку з ріжками на кінці, якою господині розмішували борошно в молоці чи воді.

Вуйко Йой схопив колотівку, знову виліз на бильце ліжка.

І колотівкою нарешті підтягнув до себе колиску.

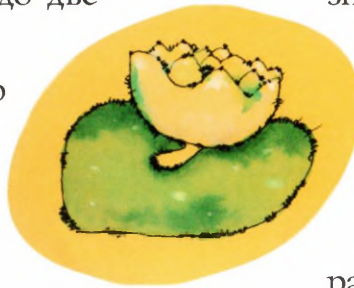
Ледве він устиг у неї перелізти, як на порозі з'явилася молода вчителька разом з господинею хати.

Колотівка вислизнула з Йойової руки і впала на підлогу.

Господиня одразу побачила безлад.

Серед кімнати валялася колотівка. Колиска невідомо від чого гойдалася.

«Що таке? — здивувалася господиня. — Миші, чи що?»

Вона зайшла до кімнати, відчепивши червону шворку. Підняла колотівку і поклала на місце.

Заирнула в колиску...

Вона була порожня.

Еге ж, порожня! Бо вуйко Йой вже встиг засунути свого пальця, обмотаного листочком подорожника, під маленьку гаптовану подушку, що лежала в колиці.

«Дива та й годі!» — сказала сама собі господиня.

Але дивуватися далі часу не було, бо біля дверей до кімнати вже зібралися всі діти. Тож вона почала свою розповідь.

— Діти! — сказала господиня. — Ви вже всі знаєте, що таке музей?

— Знаємо! — відповіли діти.

«О! — сказав собі вуйко Йой, лежачи у колиці і боячись поворухнутися, щоб колиска не розгойдалась. — А я не знаю! Може, ви мені розкажете?»

— Дуже добре! — похвалила дітей господиня хатинки. — А що таке сканзен, ви теж знаєте?

Вуйко Йой затамував подих. Ось зараз ці усезнайки не дадуть йому дізнатися, що воно таке, цей сканзен!

55

Розділ шостий

Вуйко Йой не втримався і тоненьким голоском пропищав:

— Ні, ні, ми не знаємо!

На його щастя, господиня не почула його писку, бо діти теж загомоніли, що не знають.

— Добре, тоді слухайте! — заходилася пояснювати господиня. — Отже, ви знаєте, що у музеях зберігають різні речі: картини, які написали відомі художники, старовинні речі, які залишили нам наші

пращури, і багато іншого. Аби ми могли прийти до музею і подивитися на ці унікальні речі, які в музеях називають екс-по-на-та-ми...

Вуйко Йой так хотів почути, що таке сканзен, що наважився сісти у колисці і виставити з неї вухо. Він аж затамував подих, прислухаючись.

Почувши про «унікальні речі», він одразу згадав, що саме так називав його хатинку Михайло Васильович.

А господиня тим часом казала далі:

— Люди вирішили так само зберегти старовинні хатки, в яких жили наші пращури. А в хатках зберегти всі речі, якими вони користувалися: одягу, посуд, різне хатнє начиння. Навіть те, на чому ткали, працювали в господарстві чи на полі: ткацькі верстати, вози й так далі. Але ж де знайти такий величезний будинок, у якому б ці хатки помісти-

лися?! Такого величезного будинку немає ніде у світі! Тоді й вирішили поставити ці хатки просто неба на одному якомусь місці. І з цих хаток вийшло ціле маленьке село! Потім це місце обгородили огорожею і назвали музеєм під відкритим небом! Або ще сканзеном, бо так називають такі музеї в інших країнах! Зрозуміло?

— Ой, тепер зрозуміло! — аж підскочив у колисці вуйко Йой. Від чого колиска захиталася. Але, на щастя, ніхто цього не помітив, бо всі уважно слухали розповідь господині.

— Отже ми з вами знаходимося у сканзені — музеї під відкритим небом! — повторила вчителька. — А оце все, що знаходиться в кімнаті: ліжко, вбрання, рушники, стіл, лавиця, колиска і навіть сама хата — це все називається екс-по-на-тами музею!

«Ой! — похолов вуйко Йой. — То це про них було написано, аби не торкатися руками! А я ще й у колысці розлігся!»

Він вирішив одразу ж вибратися з колыски, яка називалася експона-том, але щойно поворушився, як один з хлопчаків вигукнув:

— Дивіться, дивіться, колыска сама гойдається!

Почувши це, вуйко Йой завмер.

Але на щастя, ніхто, крім господині, не звернув уваги на хлопчикові слова. Діти знову побралися за руки і пішли далі. А колыска тихенько погойдувалася.

Господиня знову підійшла до неї. Подивилися всередину.

Нічого. Зазирнула під спід. Теж нічого. Поторсала за шворку, на якій колыска висіла. Те саме.

— Нічого не розумію! — знизала вона плечима. — Вітру в хаті нема. Миші тут не водяться! Може то якісь підземні поштовхи, як під час землетрусу?

Вона простягла руку, щоб поправити маленьку подушечку... І тут колыску на її очах сильно гойднуло!

Далі вона почула, ніби хтось босими ногами прошльопав по глиняній долівці.

А потім самі по собі навстіж відчинилися обидві половинки вікна. У ньому майнуло щось схоже на зелений листочок подорожника, хтось тихо йойкнув, пролунав тупіт по дерев'яному ганочку і все затихло.

Господиня притисла руку до серця й тихо присіла на лавицю.

Розділ сьомий

Звичайно, ви здогадалися, що це переляканий вуйко Йой дремнув через вікно! Йому здалося, ніби господиня ось-ось торкнеться його рукою!

А чому ж він так боявся, аби вона його не торкнулася? Тому, що вуйко Йой знав одну велику йойську таємницю: якщо до нього рукою доторкнеться людина, він одразу ж стане видимим! І вже ніколи-ніколи не зможе ставати знову невидимим!

Тому ви розумієте, що понад усе на світі вуйко Йой боявся, аби до нього не доторкнувся навіть мізинцем хтось із людей!

Бо тоді — прощай, спокійне життя! Ні тобі ходити вдень, де заманеться! Ні тобі погрітися на сонечку, коли захочеться!

Та в глухому лісі трохи легше — туди люди рідко заходять.

А тут, у цьому сканзені, де люди вештаються цілими купами, — то взагалі була б біда!

Так собі міркував вуйко Йой.

Він вирішив тимчасово, поки складуть його власну хатку, оселитися у тій, з якої щойно втік.

Дуже вже вона йому припала до душі. А пахло у ній точнісінько так, як у його рідній.

А ще йому дуже подобалося (хоч він у цьому теж нізащо нікому не зізнався б)

гойдатися у колисці!

Тому він швиденько побрався навпростець через горідки за своїм вузликом.

Ось і його ще не складена хатка. Ось куц бузини.

А де ж вузлик?!

Вузлика не було!

«Може, я забув місце?» — здивувався вуйко Йой.

Він виліз із-під куща. Роздивився навколо.

Ось кашка, що росла поруч. Ось кущик подорожника, що від нього вуйко Йой відірвав листочок, аби зав'язати свого неслухняного пальця. Ось камінець, що на нього вуйко Йой присів, коли того пальця обв'язував.

Вуйко знову повернувся до того місця, де залишив вузлика.

Там було тільки кілька прим'ятих травинок.

А його вузлик з подушкою, ліжником, сушеними грибами та сунічками, а ще і з п'ятьма кротовими золотими кружальцями — зник!

Спочатку вуйко Йой розгубився, а потім дуже засмутився.

Йому не так шкода було подушки, ліжника й навіть кротових грошей, як припасів. Подушки та ліжника він зараз не потребував зовсім. Адже у хатинці, де він збирався тимчасово оселитися, було на чому спати й чим укриватися.

Гроші йому також поки що не були потрібні. І хтозна, чи придалися б коли-небудь.

А от припасів, які пахли його рідним лісом і нагадували про друзів, йому було дуже шкода.

— А може, то Лишиня вирішив пожартувати? — жевріла у Йоя в душі маленька надія.

— Піду пошукаю того шибайголова!

Розділ Восемий

Вуйко Йой вирушив на пошуки Лишині.

Але не встиг зробити й кількох кроків, як знову побачив ді-

тей. Тепер вони стояли купкою і слухали вчительку. Вона щось їм розповідала.

Вуйко Йой прислухався.

— А зараз, діти, ми заїдемо до хатинки, яку в сканзені всі звать «Цвіркунова хатинка».

— А чому її так звать? — запитала білява дівчинка.

— Бо у ній оселився знаменитий артист — цвіркун!

— А хто такий цвіркун? — знову спитала дівчинка.

— Про це я й хочу вам розповісти! Цвіркун — це така комаха, схожа на коника, тільки трохи більша!

Почувши це, вуйко Йой тихенько захихотів. «Еге ж, трохи більша! — подумки повторив він. — Це вона не бачила Лишиню! Та Лишиня втричі більший за найбільшого коника!»

— Цвіркуни не селяться у багатоперхових будинках, — продовжувала вчителька. — А раніше вони полюбляли жити саме у таких хатках, як у цьому сканзені! Вони дуже гарно грають на своїх маленьких скрипочках. І ось у одній з цих хаток оселився такий цвір-

кун. Він влаштовує цілі концерти. І всі відвідувачі приходять до цієї хатки, щоб його послухати. Отож ступайте тихенько і не розмовляйте, щоб його не злякати. І тоді ми почуємо чудову пісню цвіркуна!

Вчителька притисла пальця до вуст і сказала:

— Тс-с-с!

Всі діти навшпиньках рушили за нею.

Почувши про цвіркуна, вуйко Йой подумки сказав: «Чи це не Лишиня — отой знаменитий артист? Нумо піду і я за ними!»

Всі тихенько зайшли до хатинки. Діти уважно прислухалися.

І раптом десь із-за печі до них долинула ніжна музика.

Наче хтось на маленькій скрипочці грав просту пісеньку. А у тій пісеньці співалося про літнє сонечко, про зелену травичку, про квіти на лісовій галявині. І про те, що все-все навкруги — дороге й рідне.

Діти слухали, наче зачаровані.

А невидимий скрипаль заграв іншої мелодії. Про зиму, білий сніг, санчата й теплу бабусину піч у селі. На якій так добре відігрівати замерзлі пальчики після гри у сніжки. Або після качання снігової баби.

Вуйко Йой і собі слухав, витріщивши очі. Бо таких гарних пісенок не чув ще зроду.

«Оце так так! — думав він. — Це таки справжній артист! Це не Лишиня! Та де там! Лишині з ним ніяк не зрівнятися! Я ж пам'ятаю, як він цірінькав на своїй скрипочці: ці-рі, ці-рі! Та й усе!»

Скрипочка замовкла.

Діти почали плескати в долоні.

А тоді побралися за руки і пішли далі.

Вуйко Йой сховався, щоб на нього не наступили, за дерев'яну ступку, що стояла у сінях.

А коли всі пішли, зайшов до кімнати. В ній нікого не було. Артист не хотів показуватися своїм слухачам. Але ж він був десь тут!

Вуйко Йой несміливо кахикнув, отак:

— Кахи-кахи!

Ніхто не обізвався.

Тоді вуйко Йой насмілився і промовив:

— Шановний пане артисте, я тут приїжджий... Звуть мене вуйко Йой. І я збираюся тут залишитися, бо... бо сюди привезли мою хатинку...

Вуйко Йой замовк і послухав.

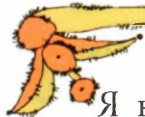
Було тихо.

— То якщо ваша ласка, — знову почав вуйко Йой, — я б хотів познайомитися з таким відомим уславленим артистом. Мені на правду дуже сподобався ваш виступ!

Знов мовчання.

— Я трохи знаюся на музиці... — продовжував вуйко Йой. —

Я навіть знайомий з одним цвіркуном, який теж грає на скрипочці. Але йому до вас далеко, куди там!

— Еге ж, мені до нього далеко! — раптом почув вуйко Йой.

І з-за печі вистрибнув... Лишиня! У Йоя навіть мову відняло!

— То це... то це ти грав? — розгублено запитав він.

— А то хто ж! — пихато сказав Лишиня. — Авжеж не ти!

— А чому ти не грав так ніколи вдома?

— Е-ех ти, невігласе! — Лишиня розлігся на печі й закинув ногу на ногу. — Щоб так грати, потрібна публіка!

— Публіка? — по складах перепитав вуйко Йой. — А що воно таке? Яблука знаю, горобину знаю, суніцю знаю... А про публіку не чув! На чому вона росте? На куці чи на дереві?

— Я ж кажу — невіглас! — гордовито повторив Лишиня. — Публіка — це слухачі, які слухають твої виступ!

— А-га! — зрозумів вуйко Йой і відчув, що починає червоніти. — А ми з Мишеням тобі, значить, не публіка?!

Вуйко Йой з останніх сил стримувався, щоб не розсердитись.

Бо це було б уже вдруге за один день, як йому мимоволі довелося б стати видимим.

— Ну яка ви публіка? Хіба ви з Мишеням щось тямите у музиці?

По цих Лишиніних словах вуйко Йой перестав стримуватися і затупав ногами... і, звичайно, знову став видимим!

Вздівши червоного, наче буряк, вуйка Йоя, Лишиня не барився. Він скочив з печі на лавицю, з лавиці — на поріг, з порогу — на ганок — і тільки його й бачили!

А вуйко Йой сів на підлогу, зняв свою крисаню, поклав поруч і спробував заспокоїтися.

А коли заспокоївся, то згадав, що не встиг запитати Лишиню про свого вузлика. Але знову шукати Лишиню у вуйка Йоя вже не стало сили.

Розділ дев'ятий

Наступного ранку вуйко Йой прокинувся з першим щебетом пташок. Було ще дуже рано.

Вуйко Йой виліз з колиски й роздивився по хаті.

Вчора він був такий зморений, що навіть не почув, як господиня цієї хатинки замкнула його на замок, коли йшла додому.

Так, тепер вуйко Йой вже зрозумів, де опинився. У музеї!

Він зрозумів, що в хатках насправді ніхто не живе. А госпо-

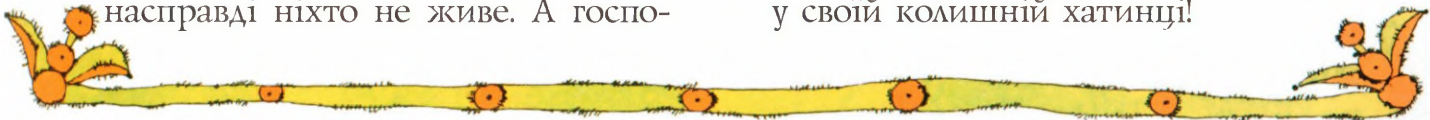
Він вирішив відкласти всі розмови на завтра, бо дуже втомився від усіх сьогоднішніх переживань. Тому повернувся до хатинки, яку обрав для себе, заліз у колиску і міцно-міцно заснув.

дині — це ті ж самі екскурсоводи, які розповідають всім, хто приходить до музею, про хатки і про людей, які в них колись жили.

Вуйко Йой дуже радів.

Бо його хатку не лише складуть, а ще й поставлять у ній столи, ліжка та все решту. Повісять одягу. Таку, у якій колись ходили її господарі! Привезуть усяке кухонне начиння!

Отже, він знову наче опиниться у своїй колишній хатинці!

І зможе у ній жити, як колись
давно!

Це було чудово!

На таке щастя вуйко Йой на-
віть не сподівався!

Вуйко Йой пройшовся по кім-
наті. Він уже почувався у ній гос-
подарем. Побачив на підлозі сухий
листочок, який, мабуть, залетів че-
рез вікно, коли він тікав. Вуйко
Йой підняв його.

У сінях лежало ще якесь сміт-
тя — папірець від жуйки, декілька
лушпайок від насіння...

Вуйко Йой узяв віника, який сто-
яв у сінях, і гарненько змів усе у куп-
ку. А потім укинув сміття до печі.

Поправив рушники на стінах.
Гарненько застелив колиску. Аку-
ратно склав одягу на вішаку —
складочку до складочки.

Попритоптував глиняну підлогу
у сінях, подряпану де-не-де гостри-
ми каблучками відвідувачів.

Потім зазирнув до комори, яка
була навпроти кімнати. Двері до
неї були відчинені. І не загороджені
червоною шворкою.

Певно, тому що в коморі стояв
усякий господарський реманент, до
якого можна було торкатися.

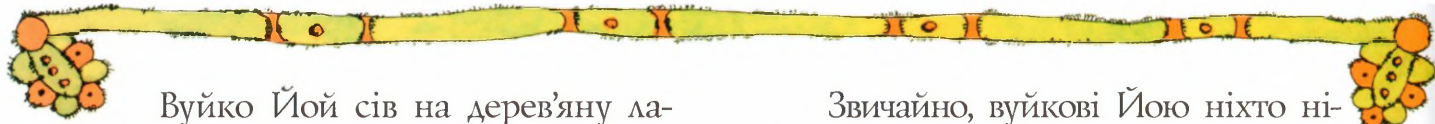
Вуйко Йой побачив там косу
і дерев'яні широченні граблі, яки-
ми згрібали сіно. Лежали там
і жорна, на яких мололи збіжжя
вручну. Була там і траворізка. На
ній різали траву для курей та
качок. І ще багато всякого на-
чиння, яким уже давно ніхто не
послугувався.

Роздивившись усе гарненько,
вуйко Йой вирішив вийти з хати.
Поторсав двері... І тільки тепер зро-
зумів, що замкнений у хатинці.

«Нічого страшного! — сказав
вуйко Йой. — Зараз прийде госпо-
диня і відімкне мене. Треба тріш-
ки зачекати».

Вуйко Йой сів на дерев'яну лавицю, що стояла під вікном, і почав терпляче чекати.

Година минала за годиною, але господиня не приходила.

Минув ранок, сонце підбилося вже височенько. А вуйко Йой усе сидів, спершись головою на руку, і чекав.

Звідки було йому знати, що цього дня у сканзені був вихідний? Господині-екскурсоводи цього дня не приходили зовсім.

Вуйкові Йою набридло нарешті сидіти невмиваному і голодному.

Він згадав, як учора втік від господині через вікно. Тоді він дуже поспішав, то й не роздивився, що воно все геть було обплутане якимись дротиками.

Він почав придивлятися до дротиків.

«Йой, навіщо вони тут? — почув хав лоба під крисанею Йой. — Може, аби шибки міцніше трималися?»

Звичайно, вуйкові Йою ніхто ніколи не пояснював, що таке о-хо-рон-на сиг-на-лі-за-ці-я. Отож не дивно, що він про неї нічогісінько не знав.

Тому він собі любісінько повернув віконну заціпку і відчинив вікно!

Ой, що тут зчинилося!

Десь у сінях завило, заревло якесь страшидло! Та так голосно, що у вухах вуйка Йоя, якими він чув, як риє свій черговий підземний хід Кріт Степанович на його галявині, нестерпно закололо і заболіло!

Від переляку вуйко Йой спочатку завмер на місці. А ледь оговтавшись, вистрибнув з вікна, зачинив його за собою і щодуху чкурнув у кущі бузку, які росли біля хатки.

Там він причаївся і затамував подих. Адже він ще навіть не встиг зробитися невидимим. Тому йому треба було гарненько сховатися.

А те чудовисько й далі ревіло і кувікало, як перелякане поросля, на різні голоси.

Аж заскочені зненацька пташки на гілках повитріщали очі і перестали співати.

Вуйко Йой сидів у кущах і чекав, що буде далі.

Невдовзі він почув тупіт. Тупіт наближався.

Вуйко обережно розсунув гілки.

По дорозі біг якийсь огрядний дядько з дивним залізним дрючком у руці.

Це прибіг сторож Фері-бачі. А в руках Фері-бачі тримав не дрючок, а рушницю. Правда, рушниця була стара, іржава й зовсім не стріляла. Фері-бачі брав її з собою на сторожування просто задля солідності.

Він спочатку підбіг до дверей. Поторсав замок. Замок був цілий. Тоді сторож підійшов до вікна і зазирнув через шибку досередини.

— Ану, хто тут? — гаркнув він голосно, аби перекричати чудовисько. — Виходь, бо буду стріляти!

Звичайно, ніхто не вийшов. А чудовисько ревіло собі далі.

Фері-бачі роздивився у всі боки, зайшов за ріг і знову зазирнув до іншого вікна.

У хаті й у дворі не було нікого.

Тоді він підійшов до дверей і клацнув якимось вимикачем. Ревіння стихло. Взагалі стало так тихо, що Йойові здалося, ніби йому напхали повні вуха вати.

Вуйко сидів і потерпав.

«Йо-йой! — бідкався він подумки. — Невже це я зчинив такий гармидер! Йой, хіба ж я знав, що в цій хатинці живе таке страшне чудовисько, яке не любить, аби відчиняли вікна!»

Серце у бідолашного вуйка Йоя потроху переставало шалено калатати.

«А де ж воно живе? — міркував далі Йой. — Я ж ніби зазирнув у всі шпарки і закутини й нікого там не побачив!»

«Йой! — здогадався він. — Воно, напевне, теж може ставати невидимим, як і я! Чи це не воно вкрало мого вузлика з ліжником і сушеними суницями?»

Він сумно зітхнув.

«Йо-йой, якщо це воно, то прощай тоді, мій вузлику! Як я тебе відберу у такого страшнющого речучого страшидла!»

Тим часом сторож Фері-бачі позаглядав-позаглядав у вікна хатинки, побурчав собі під носа, та й пішов.

Коли він проходив повз куці, вуйко Йой почув, як він бурмотів

Розділ десятий

Біля струмочка вуйко Йой побачив Лишиню.

Той лежав на травичці, закинувши ногу за ногу.

Вуйко Йой ще сердився на нього, тому мовчки сів на камінець біля ставка і спустив ноги у воду.

сам до себе якісь геть незрозумілі слова:

— Треба подзвонити Томашу Томашовичу, хай викличе електриків, аби поремонтували ту сигналізацію! А то спрацьовує та й спрацьовує! Жодного спокою від неї нема!

І його кроки стихли вдалині.

Сидіти далі під кущем не було чого.

Вуйко Йой вирішив піти до струмочка вмитися. Він швиденько заплющив очі, зробився невидимим і рушив до млина.

Він думав, що Лишиня його не бачить.

Але з того свого великого переляку вуйко Йой зовсім забув про свого неслухняного пальця.

Тому як тільки він опустив ноги у воду, Лишиня побачив, як у воді

біля берега плаває і пірнає великий палець правої ноги вуйка Йоя.

Лишиня першим обізвався до нього.

— Ну, старий, годі тобі сердитися. Я ж бачу, що ти тут, — сказав він. — Краще розкажи, як ти тут опинився.

Вуйко Йой зрозумів, що його викрито.

«Знову цей клятий палець!» — подумав Йой і сказав Лишині:

— Йой, ліпше не починай!

— Та я ж що? Я ж нічого! Я справді не можу зрозуміти, як ти мене тут розшукав!

— Нікого я не розшукував! — пробурчав вуйко Йой. — Дуже ти мені потрібен!

Еге ж, так він і зізнався, що без Лишині йому сумно! Що він за ним сумує ціле літо, поки Лишиня десь швендяє! Щоб цей насмішник потім кепкував з нього?!

— Добре, добре! — вже зовсім примирливо сказав Лишиня. — Розповідай уже!

— Йой, що розповідати? — зітхнув вуйко Йой. — Я сюди приїхав разом з нашою хатинкою! Он вона, — простягнув він руку, — лежить уся розібрана!

— Оце так! — сплеснув руками Лишиня. — Невже всю-

всю нашу хатку привезли сюди?!

— До останньої скалочки!

— А що з нею робитимуть далі?

— Та ж ти у нас усе знаєш, то ти й скажи!

— Ну добре, зізнаюся, що не все знаю! Кажіть ти!

— Я так думаю, що її знову складуть.

— Такою, якою вона була?

— Умгу! — задоволено сказав вуйко Йой.

— Ну, це незлецько! — зрадів Лишиня. — Тоді ми зможемо і далі у ній жити!

— Сподіваюся! — почухав чоло під крисанею вуйко Йой.

І зітхнув.

Лишиня почув те зітхання. А він знав: якщо вуйко Йой так зітхає, то його щось непокоїть.

— Якись проблеми, старий? — співчутливо спитав він.

Вуйко Йой завагався. Розповідати цьому шалапутові про ревуче страшидло чи ні? Мабуть, треба розповісти. Аби не втрапити у ще більшу халепу.

— Ти не знаєш, живе у цьому сканзені яке-небудь страшнюче страшидло, чи ні? — здалеку почав Йой.

— Страшидло? — здивовано перепитав Лишиня.

— Еге ж, страшидло!

— Яке страшидло?

— Таке ревуче, страшнюче, що не любить, аби відчиняли вікна!

І вуйко Йой розповів про свою ранкову пригоду.

А коли закінчив розповідати, з подивом побачив, що Лишиня впав на траву, схопився за живіт і почав реготати.

«Ну от! — сумно подумав вуйко Йой. — Так я і знав!»

Він дивився на Лишиню і чекав, поки той перестане реготати.

А Лишиня, наредготовшись, сказав: — Старий, це чудовисько називається О-ХО-РОН-НА СИГ-НА-ЛІ-ЗА-ЦІ-Я!

— Йой! — здивувався вуйко Йой. — Його тільки так і треба називати: по імені і по-батькові? Як Михайла Васильовича?

Довго пояснював Лишиня Йойові, що таке сигналізація. Аж поки той зрозумів: СИГ-НА-ЛІ-ЗА-ЦІ-Я —

це ніяке не страховисько. А просто електричний сторож, який охороняє хатинки, аби до них не заїздили злодії.

— А що ж тоді мені робити? Як мені вибиратися з тої хатинки? Не можу ж я чекати цілими днями, поки прийде господиня і відімкне двері!

— Треба знайти якийсь менший вихід! — сказав Лишиня. — Гайда, подивимося! Тільки спочатку стань видимим! А то мені здається, ніби я з твоїм великим паль-

цем розмовляю! Сьогодні й так у сканзені нікого не буде, бо — вихідний!

Вуйко Йой став знову видимим, і вони разом пішли до хатинки.

Лишиня майже одразу знайшов під коморою невеличкий лаз, викопаний у землі. Хтозна, може його колись прокопав тхір або лисиця. Аби подивитися, чи немає чим у коморі поласувати.

Тепер цей лаз знадобився вуйкові Йойу. Можна було вільно будь-коли заходити й виходити з хати.

71

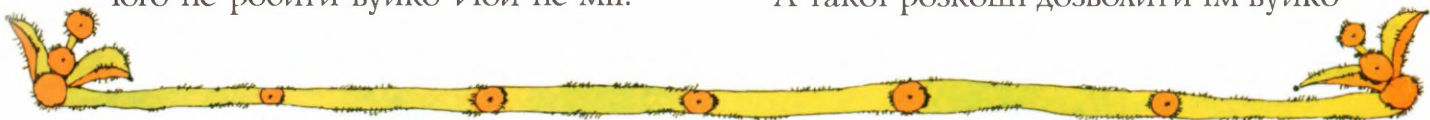
Розділ одинадцятий

Вирішивши квартирне питання, вуйко Йой продовжив знайомство зі сканзенем.

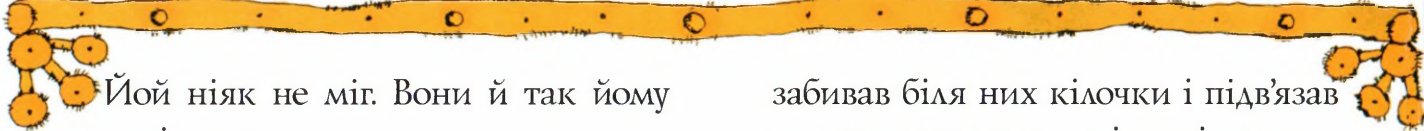
Вірніше, він не стільки знайомився, скільки шукав собі роботу. Бо нічого не робити вуйко Йой не міг.

Як тільки вуйко Йой починав бити байдики, йому починало млоїти у грудях.

А що найгірше — одразу починали рости великі пальці на ногах! А такої розкоші дозволити їм вуйко

Йой ніяк не міг. Вони й так йому допікали.

Цього дня у сканзені, як сказав Лишиня, був вихідний. Отож Йой відчував себе повноправним господарем.

Він заглянув до пасіки і привітався з бджолами. Вони пригостили його медом. Це було вчасно, бо у вуйка Йоя вже починало бурчати у животі. За тими пригодами з ревучим страшидлом він так і не поснідав.

Потім вуйко Йой побачив біля одної з хаток цибулю, що сушилася на сонці.

Вуйко Йой присів біля неї і пов'язав у вінки. А потім порозвіщував їх на ганочку, наче новорічні гірлянди.

«Йой, гарно!» — сказав він сам собі і рушив далі.

На одному з городів росли помідори. Важкі червоні кулі нагнули стебла аж до землі. Вуйко Йой по-

забивав біля них кілочки і підв'язав жмутиками трави всі помідори.

Біля млина у ставочку вуйко побачив п'ятеро каченят. Вони плавали і весело пірнали.

Побачивши вуйка Йоя, каченята спочатку були злякалися.

Але вуйко Йой сказав їм:

— Я приїхав сюди разом зі своєю хаткою. І буду тепер тут жити. О-о-он там, на горбочку! Коли мою хатку складуть! А звати мене вуйко Йой.

— Ках-ках-ках! — засміялися каченята. Вони ще ніколи не чули такого кумедного імені.

Але вуйко Йой на них не образився. Адже вони були ще такі маленькі! І ще так багато всього не знали!

Каченята плавали у маленькому ставочку, а на дні під ними виблискували металеві кружальця.

«Спитаю у каченят про цей скарб на дні, — подумав вуйко

Йой. — Може, вони знають, чому його ніхто не забирає?»

І він спитав у каченят, чи не знають вони, що то за скарб лежить на дні?

Але каченята не знали.

— Ми лише щойно переїхали до цього ставочка, — сказали вони. — А коли ми сюди прийшли, ці кружальця вже тут лежали!

— А для чого ви сюди переїхали? — спитав їх вуйко Йой.

— Ні для чого! — відповіли каченята. — Просто аби плавати та пірнати!

— Плавати та пірнати — це не робота! — заперечив вуйко Йой. — У кожного повинна бути якась справа! Головна справа життя!

— А в нас немає ніякої головної справи життя! — закричали каченята.

— Розкажіть нам, вуйчку Йой, яка це вона — головна справа життя?

— Йой, — почував чоло під крисанею Йой. — Я не знаю, яка у вас головна справа. Я краще вам розповім казку. Ви любите слухати казки?

— А їх взагалі люблять слухати маленькі каченята?

— Про каченят не знаю, але маленькі мишенята і жабенята дуже люблять! — сказав Йой.

— Ну, тоді й ми спробуємо, якщо це не боляче! — вирішили каченята.

— Ні, ні, це зовсім не боляче, а навіть дуже приємно! — заспокоїв їх вуйко Йой.

— Приємно як що?

— Ну, наприклад, як плавати і пірнати!

Розділ дванадцятий

І вуйко Йой розповів каченятам

ДОВГУ КАЗКУ ПРО МУРАШКУ КАШКУ

— Був у мене колись знайомий мурашка. Звали його Кашка, — так почав казку вуйко Йой.

Якось одного літнього ранку над великим і густим лісом, у якому жив мурашка Кашка, сходило сонце. Першим своїм промінням освітило воно мурашник на узліссі.

74

Працьовиті мурашки відчиняли вікна своїх кімнاتок назустріч промінцям і заклопотано бігли на роботу.

За хвилюк мурашник спорожнів.

Лише в одній маленькій кімнатці солодко спав у ліжку мурашка Кашка.

Коли він прокинувся, сонце стояло вже високо над ялинами.

Кашка солодко потягнувся і вирішив:

— Сьогодні я відпочиватиму! Досить, набридло працювати та працювати!
Побіжу до лісу, там знайдеться, з ким погратися!

Тільки опинився він на узліссі, як побачив, що земля недалеко від нього піднялася горбком.

А з горбка виткнулася гостренька мордочка Крота.

Потім з'явився і весь Кріт. Він зграбно копав лопаточкою землю і наспівував пісеньку:

**У завзятого Крота
праця зовсім не проста.
Аж дзвенить моя лопата,
буде в мене диво-хата!
Тра-та-та! Тра-та-та!
Буде хата у Крота!**

— Пхе! — сказав Кашка. — «тра-та-та...», «диво-хата...». І що то за радість — ритися у землі, коли так гарно гріє сонце!

І він побіг далі. Але щойно звернув на лісову стежечку, як налетів на Їжачка. На голочках у нього стриміло багато всякої всячини. Їжачок обережно йшов стежечкою, щоб з голок не впало жодної ягідки чи грибочка, і тихо мугикав собі під носа:

Сироїжки і лисички,
і червоні полунички
на колючки наколю —
працювати я люблю.
Віднесу усе до хати —
хай ласують їжачата!

— Дивись, ледве ноги переставляє, а й собі співати взявся, — буркнув Кашка і побіг геть з доріжки, на галявину. Отам він напевне вже знайде, з ким погратися!

На галявині було чудово! Ще й пахло різними лісовими квітами. Так пахло, аж Кашці закортіло залізти у яку-небудь квітку і погойдатися у ній, наче у гамаку.

Він виліз на найближчого дзвіночка і тільки-но хотів упасти в його пахучий жовтий пилок, як раптом почув:

Жу-жу-жу, жу-жу-жу,
мед до вулика вожу.
Вирушаю у політ,
мов маленький вертоліт.
В щільники весь мед зіллю,
ані краплі не згублю!

Кашка тихцем зазирнув у квітку і побачив Бджолу.
Тоді він сповз на землю, сів на суху гілочку і сказав:
— І що це таке! Всі співають! Я теж можу співати!
Кашка розтулив було рота, але ніякої пісеньки не вийшло!

Він ще ширше відкрив рота, але раптом зрозумів, що йому немає про що співати!

Зовсім засмутився мурашка!

Він ішов додому і думав: «І що я за нещасний Кашка! Нічогосінько я не вмію робити — ні дім під землею будувати, ні гриби та ягоди на голках носити, ні мед робити! Я навіть співати не вмію!»

І тут Кашка побачив мурашок з свого мурашника. Вони тягли з лісу величезну і важку гілочку.

— Гей, Кашко, — гукнув хтось із гурту, — ходи допоможи!
Кашка підставив плече і пішов разом з усіма.
І раптом відкрив рота і заспівав! Так, так, заспівав!
Він ніс важку гілочку, співав і думав, що і в нього є тепер своя пісенька,
яку не соромно заспівати кому завгодно. Пісню підхопили інші мурашки,
і вона стала зовсім гарною, ця Кашчина пісня:

**В тих, кому подушка мила,
хто тиняється без діла,
ходить, наче в напівсні,
не співаються пісні!**

**Хто ж із сонечком встає,
друзям приклад подає,
радо всім допомагає —
разом з друзями співає!**

— Вуєчку Йою, — закричали каченята, коли вуйко Йой закінчив розпові-
дати казку, — ми теж хочемо робити якусь важливу справу!
Вуйко Йой почухав чоло під крисанею.
Він не знав, яку справу повинні робити маленькі каченята.
Але тут на допомогу йому прийшли його думки.

«Нехай охороняють скарб на дні ставочка!» — вискочила одна з них.

«Незле!» — похвалив її вуйко Йой.

І сказав каченяттам:

— Я гадаю, вас недаремно оселили в цьому ставочку!

— Як то? — здивувалися каченята.

— А так! Я гадаю, це зробили для того, аби ви охороняли скарб на його дні!

— А ми й не здогадалися! — зраділи каченята. — Спасибі, вуєчку Йой! Ми будемо його охороняти! Дуже пильно!

Так вуйко Йой знайшов важливу справу для п'яťох маленьких каченят.

Частина третя Гість дуже здалеку

Розділ перший

сканзені життя йшло своєю чергою.

Вуйко Йой наглядав за господарством. Власне, хазяйнував.

Стіни його хатки потроху росли. Робітники обережно і вміло складали її.

Ось тільки про вузлик так і не було ні слуху, ні духу.

Може, вуйко Йой так і не дізнався б ніколи, що з ним сталося, якби одного разу не вирішив оглянути стару церкву.

Церква була дерев'яна, як усі хатки у сканзені, й стояла на узвишші.

Вуйко Йой давно вже хотів вилізти аж на дзвіницю, аби звідти поглянути на весь музей. А ще йому було цікаво, що там далі, за сканзеном. Адже з дзвіниці далеко видно.

Отож одного вихідного дня, коли у сканзені не було відвідувачів, вуйко Йой вирушив до церкви.

Двері були зачинені. Але це не спинило Йоя.

Він спритно видерся до маленького віконечка, що було над дверима. І проліз досередини.

У церкві було тихо. Крізь вікно світило сонце. На підлозі лежали сонячні зайчики.

Вуйко Йой помилувався ними і поліз на дзвіницю.

Ох і гарно було видно з неї!

У Йоя навіть подих перехопило!

Перед ним розкинулося велике місто. Через нього текла, виблискуючи на сонці, річка. Будинки пото-

пали у зеленому листі дерев. А на обрії виднілися гори.

Одразу біля сканзену Йой побачив старовинний замок. Його оточував глибокий рів, порослий травою. Колись у рові була вода. Замок виглядав суворим і неприступним.

Вдосталь намиливавшись краєвидом, Йой почав спускатися драбиною вниз.

І тут раптом йому в очі кинулося щось дуже знайоме. Йой спочатку навіть заплющився, наче боявся, що оте знайоме зникне, як він на нього дивитиметься.

Але коли він розплющив очі, перед ним справді лежав ЙОГО ВУЗЛИК!

Вуйко Йой тихенько потяг його до себе.

Вузлик помітно поменшав. Але все ще був досить важкий.

Вуйко Йой розв'язав його.

На сонці зблиснули золоті кру-
жальця. У вузлику лежали і Йоїв
ліжник, і подушка... На місці було
все, крім припасів!

Сушені гриби, сунічки та горіш-
ки зникли!

Але Йої так зрадів своїм ре-
чам, що навіть не дуже засумував
за припасами.

«Йої, мабуть, хтось був дуже
гоłodний, якщо не втримав-
ся і поцупив вузлика! —
подумав Йої. — Може, він
навіть помирав від голоду
і в нього не було іншого
порятунку, як тільки взяти
цього вузлика! Я дуже радий,
якщо мої припаси допомогли ко-
мусь у скруті!»

Такі й подібні думки роїлися
у Йоїовій голові. І він похвалив їх.

А хвалив свої думки вуйко Йої
завжди однаково. Як? Він знімав
свою крисаню з зозулячою пір'іною
і гладив себе по голові.

Звичайно, робив він це лише
тоді, коли його ніхто не бачив.

Отож і зараз він зняв крисаню,
поклав біля вузлика і погладив себе
по голові.

А коли одяг крисаню знову, по-
чув чиєсь зітхання.

Зітхання було дуже тихеньким.
Якби не Йоїові великі вуха, він ні-
коли б його не почув.

Але великі Йоїові вуха
одразу вловили це тихе-
тихесеньке зітхання.

Воно було таким, наче
комусь дуже полегшало.

Наче цей хтось довго пе-
реживав і мучився, а потім
йому одразу стало легко.

А ще це зітхання пахло дуже
незвичайними пахощами. Вуйків
великий ніс одразу їх почув.

Вуйко Йої ніколи не знав, як
може пахнути морем. Але йому
здалося, що це зітхання пахне саме
морем: рибами — великими і слизь-

кими, водоростями — довгими і зеленими, крабами — сірими і щипучими, піском — гарячим і жовтим.

Вуйко Йой від несподіванки плюхнувся на підлогу поруч зі

своїм схудлим клунком і тихо спитав, трохи затинаючись:

— Х-х-х... х-то т-т-тут?

Розділ дзунчи

Вуйко Йой почув, як у темному кутку щось заворушилося. І звідти повільно вийшов і зупинився у помаранчевому сонячному зайчику...

Хто б ви думали? Ніколи не здогадаєтесь, навіть і не пробуйте!

Ні, це був не заєць!

Ні, це був не тхір!

Ні, ну що ви! Звичайно, це був навіть ніякий не пацюк!

Це був малесенький, наполовину менший від Йоя, смішний чоловічок!

На відміну від Йоя, у нього не було бороди. Тому Йой вирішив, що він зовсім молодий.

На ньому був довгий ковпачок у пересмужку з китицею на кінчику. І такі ж у пересмужку шкарпетки.

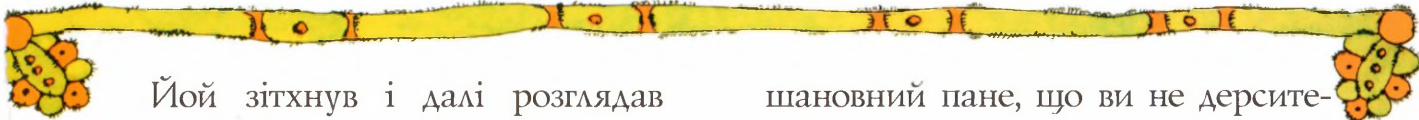
Йой ніколи не носив шкарпеток. Він навіть не знав, що вони існують на світі.

Тому шкарпетки Йоя просто вразили. Вірніше, не просто вразили, а дуже сподобались. Він навіть трохи позаздрив.

Йой, він би теж від таких не відмовився!

Ото б здивувалися його неслухняні пальці, опинившись у таких шкарпетках! Бо тоді б їм зась було витрищатися так нахабно на Йоя!

Йой зітхнув і далі розглядав незнайомця.

Він таки був кумедний! Бо вся одежа висіла на ньому, наче була йому завелика.

Химерний старовинний каптан з великими вилогами та кишенями діставав полами майже до колін. А шкарпетки, чудові шкарпетки у білу і синю пересмужку незнайомиць підв'язав шнурівками, аби вони не спадали. Але шкарпетки все одно склалися гармошкою і лежали на черевиках.

Чорні черевики з великими металевими пряжками спереду теж були завеликі для незнайомця.

Оскільки вуйко Йой мовчав, незнайомиць вирішив заговорити першим.

Але спочатку він відкашлявся.

— Кахи-кахи, — несміливо кахикнув він. І сказав тоненьким голоском. — Я дуже вдячний вам,

шановний пане, що ви не дерситеся, тобто, не сердитесь на мене...

— А чого б то я мав на тебе сердитися? — підозріло запитав вуйко Йой. Бо відчував, що цей незнайомиць причетний до зникнення його вузлика. І Йойове передчуття справдилося.

— Бо... бо... бо це я з'їв усі ваші пирпаси, тобто припаси... — вже зовсім ніяково пояснив незнайомиць.

— Гм-гм, — сказав вуйко Йой. — Мабуть, тобі на них дуже залежало!

— Ви навіть не уявляєте як! — гаряче сказав незнайомиць.

— Вони, можна сказати, врятували моє життя!

— Йой, то й добре, що ти їх з'їв! — сказав вуйко Йой. — Та й по цьому! Але як ти дізнався, що я не гніваюся?

Незнайомиць знову зніжковів і завагався. Він наче вирішував,

казати щось вуйкові, чи ні. А потім таки наважився.

— Бо... бо... бо я прочитав ваші бумки, тобто, думки!

Тепер вуйко Йой трохи розсердився. Бо кому це сподобається, якщо хтось почне читати ваші потаємні думки, які ви думаєте сам для себе?!

Тому вуйко Йой насупив брови і суворо спитав:

— Йой, а хто це дозволяв тобі читати чужі бумки, тьху, думки?

— Ніхто не дозволяв! — погодився незнайомець. — Я й сам не радий, що вмію їх чивитати! Але так воно у мене саме хиводить!

— Як це так — саме виходить, тьху, хиводить, тьху-тьху, вихиводить... — вуйко Йой замовк, аби заспокоїтися. Бо відчував, що його язик зовсім почав заплітатися.

— Бо таким мене рипидумав один зманенитий казкар. Звали його Нансерден... ні, ні, Ардерсер... Ні, АН-ДЕР-СЕН! О! — вдалося

йому нарешті правильно вимовити прізвище казкаря.

— Дер... сер... ар... — спробував повторити за незнайомцем вуйко Йой. Але замовк і вражено спитав: — Що це ти виробляєш зі словами? Ти їх просто зав'язуєш вузлами! Припини негайно!

— Не можу пирпинити! — зітхнув маленький чоловічок і розвів руками. — Таким я вже залишуся нажавзди!

— Йой! — співчутливо мовив вуйко Йой. — Нелегко тобі доводиться! А як ти потрапив до нашого сканзену?

Бачте, вуйко Йой вже почав вважати сканзен своїм!

— О-о-о! — сумно протягнув власник шкарпеток. — Це дуже довга ітсорія!

Дивно, але вуйкові Йою ставало все легше розуміти незнайомця. Тому він одразу зрозумів, що ітсорія — це насправді ІСТОРІЯ.

— Йой, а я саме нікуди не поспішаю. І можу вислухати твою довгу історію. Навіть якщо вона довжиною у десять довгих казок!

— Ну що ж, згода! — сказав чоловічок.

Вони вилізли з церкви, посідали на її ганку, і незнайомець почав свою розповідь.

Розділ третій

— Звати мене Рукасель... — так почав гість.

Вуйко Йой здивовано глянув на нього. У вуйкових очах було запитання, чи знову гість чогось не переплував?

Але той похитав головою і сказав:

— Так, так, саме Рукасель! Так мене назвав зманенитий казкар. — Рукасель зітхнув. — Назвати назвав, а от казку для мене рипидумати забув. Так я й зашивився без казки. Жив я у великому

місті... — Рукасель набрав повні груди повітря, аби правильно вимовити назву рідного міста, — Коген-па-нед... ні, ні, По-кен-га-нед... ні, ні, Ко-пен-га-ген! От! У країні На-дії... Ні, ні, Да-нії! От! І жив я на великій, гарній ка-сту-ре... ні, ні... ка-стру-ле... Ох!

— Каструлі? — підказав вуйко Йой.

— Та ні, до чого тут каструля! — образився Рукасель. — На каруселі! От!

— А до чого тут карусель? — здивувався вуйко Йой.

— До того, що я можу жити лише на ку... ра...

— Так, так, — поспішив йому на допомогу вуйко, — на цій самій каруселі! А що станеться, якщо ти на ній не житимеш?

— Ось що... — сумно простягнув руки Рукасель. Але їх не було видно, бо довгі рукави їх повністю закривали. — Я меншаю!

— Овва! — здивувався вуйко Йой.

— І якщо я не покручуся на каруселі, я немшатиму і немшатиму, аж поки зовсім нзикну! Правда, якщо я буду дуже-дуже габато їсти, я не так вшидко немшатиму. Але мені для цьго треба габато-габато їжі! Тому я взяв твого зувлика, бо там була їжа!

— Йой, я вже забув про того зувлика! — заспокоїв його Йой.

— А тепер розкажи, як ти сюди потрапив?

— Все було добре. Я катав дітей на ку... на ру...

— Далі, далі! — підбадьорив його вуйко.

— От, аж поки її зупинили на ремонт. Щось там у вдигуні поламалося. І я почав немшати і немшати. Коли ку... ру... ну, ви розумієте, коли її знову включили, я вже був отакий, — Рукасель знову витягнув вперед руки.

— Першим після ремонту прийшов кататися професор Енсен. Це мій старий знайомий. Він трохи видний, але бодрий.

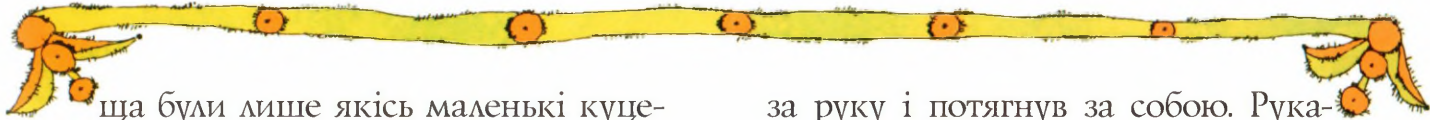
«Ага, «дивний, але добрий» — переклав подумки Йой.

— От, от! — закивав Рукасель.

«Ой, він же читає мої думки!» — згадав Йой.

— Цей фропесор завжди приносив мені якись ласощі. Але цього разу в кишені його великого пла-

ща були лише якісь маленькі куцечорочки. Схожі на пігулки. І це такі справді були пігулки на спання. Але ж я цього не знав! Я був такий логодний, що поквотав їх за мить. А наквотавшись, теж за мить уже спав непробудним сном.

— Я спав собі та спав, а фропесор пішов додому, взяв свою валізу, сів на літак і прилетів у цей сканзен на ксекурсію. І коли він ходив і фотофрагував хатки і церкву, я ропकिनувся. Я був дуже сонний, почав дряпатися з його шикені і випав просто у траву. Добре, що хоч не забився! Але поки я оговтався, фропесора вже й слід хрополов! Отак я і зашилвся тут! І дуже скоро зникну зовсім! — закінчив невеселу розповідь Рукасель.

І вуйко Йой з жахом побачив, як його щоками скотилися дві сльозинки.

Вуйко Йой зрозумів, що гаяти часу не можна. Він схопив Рукаселя

за руку і потягнув за собою. Рукасель не встигав за вуйком Йоем. Завеликі черевики спали з нього. Довелося Йойові взяти їх під пахву.

— Ку... ку... ди ми жи... бі... мо? — спробував на бігу Рукасель спитати вуйка Йоя.

Але тому було ніколи відповідати. Вони добігли до Йойової хатки, пролізли через лаз і опинилися всередині. Тут під лавицею, у непомітному місці, були складені Йойові припаси:

1. Ціла купа сухарів, які Йой насушив з булочок, залишених дітьми.

2. Півлітрова банка меду, яку йому подарували бджоли.

3. Морква, огірки, помідори і цибуля, які він збирав на городах, адже допомагав господиням на них хазяйнувати.

4. Купа всякого смачного добра, що йому залишали після своїх обідів господині: печиво, цукерки, насіння, горішки і ще всього потрошку.

Вуйко Йой поставив усе це перед Рукаседем і видихнув:

— ЇЖ!

Двічі малого припрошувати не довелось. Він відкрив банку меду і почав з огірків. Умочував огірок у мед і відправляв до рота. Так

само він робив і з рештою наїдків, навіть з цибулею.

Вуйко Йой дивився, як блискавично зникають за щоками Рукаселя його припаси і потроху заспокоювався: на якийсь час гостя здалеку врятовано!

Розділ четвертий

90

З того дня спокійне життя вуйка Йоя закінчилося.

Тепер цілими днями Йой гасав по сканзену, збираючи їжу для Рукаселя. Йому допомагав у цьому навіть Лишиня. Правда, він весь час примовляв:

— Ну, старий, де ти відкопав цього ненажеру! Скоро він і нас з тобою з'їсть! Нічого собі крихітка!

Але вуйко Йой не мав навіть стільки часу, аби сердитися на Лишиню.

Дні йшли за днями. Вуйко Йой пильненько придивлявся до Рукаселя. Він кожного ранку боявся, що вранці не знайде його в колиці. Що він зменшиться і зникне.

Вуйко Йой час від часу питав у Лишині:

— Йой, як тобі здається, він меншає?

— Мені здається, що меншаємо ми з тобою від того невпинного гасання, старий! — сердито казав Лишиня.

А гість їв за чотирьох. Він справді перестав зменшуватися.

Але й не ріс. Він залишався таким же, яким був, коли Йой з ним познайомився.

Вуйко Йой бачив це по рукавах. Він щодня міряв по них Рукасельві руки.

Через деякий час вуйко Йой сказав Лишині:

— Йой, то все даремно! Хоч скільки б він їв, та не росте! Врятувати Рукаселья може тільки карусель!

— Але де ж її взяти, старий?

Вуйко Йой вирішив порадитися зі своїми думками.

Він вибрав тиху часинку, аби йому ніхто не заважав. Сховався у великий кущ бузини і завдав роботи своїм думкам.

«Ну, ворухіться, ворухіться! — підштовхував він їх. — Поки ви щось не вигадаете, я від вас не відстану!»

Думки працювали, мов шалені. Вони стрибали, перекидалися через голову і крутилися одна довкола одної. Нарешті озвалася найсміливіша: «Треба побудувати карусель просто у сканзені!»

«Гур-р-ра!» — заверещали всі інші думки.

«Йой, та цитьте ви! — гримнув на них вуйко. — Думайте краще, як це зробити?»

«Треба підкинути таку думку в голову Томашу Томашевичу — директору сканзену!» — знову вискочила перша думка.

«Як це — підкинути? — здивувався вуйко Йой. — Думка — це вам не зозулине яйце!»

«Але якщо Рукасель вміє читати чужі думки, може, він зможе й підкинути одну-дві думки до чужої голови!» — стояла на своєму найсміливіша думка.

«А якщо Томаш Томашевич її не послухає?» — спитав вуйко Йой.

«Але ж спробувати можна!» — тупнула ногою, зовсім як вуйко Йой, настирлива найсміливіша думка.

«Ну й що далі?» — спитав він.

«Далі — треба поговорити з Рукаседем!»

Цього разу вуйко Йой не гладив себе по голові, хвалячи свої думки. Він боявся, що нічого з того не вийде.

Але Рукасель дуже здивувався, коли вуйко Йой розповів йому, що виграли його думки.

— Я спробую підкинути Томашу Томашевичу таку думку! — сказав він. — Я ще ніколи не пробував таке робити, але впевнений, що мені це вдасться.

Томаш Томашевич, директор сканзену, сидів у своєму кабінеті. Він сидів і думав, що зробити, аби до сканзену ходило більше відві-

дувачів. Адже якщо буде більше відвідувачів — буде більше грошей у музею.

А буде більше грошей у музею — то він зможе більше хаток побудувати у ньому. Поремонтувати дахи, що протікають. І зробити ще багато корисного для музею.

І раптом у його голові з'явилася зовсім нова думка.

Вона сказала: треба побудувати у сканзені ка-сту-ре... ні, ні... ка-стру-ле... ні, ні... ка-ру-сель!

Від несподіванки Томаш Томашевич аж підскочив на стільці.

«Гарна думка! — сказав він сам собі. — Поки батьки оглядатимуть музей, малеча зможе кататися на каруселі! Отож відвідувачів стане більше!»

Томаш Томашевич швиденько схопився зі стільця, замкнув кабінета і кудись побіг.

Тому не бачив, як з кущів бузку, що росли під вікном його кабінету, вилізли задоволені вуйко Йой і Рукасель. Вуйко Йой посміхався собі

в бороду, а Рукасель аж пританцював на місці, приспівуючи:

— Ка-сту-ре-ля, ка-стру-ле-ля, кару-се-лень-ка моя!

Розділ п'ятий

Невідомо, куди ходив Томаш Томашевич, але повернувся він звідти дуже сумний.

Він не зайшов до свого кабінету, а пішов до старої корчми. Корчма стояла під велетенським дубом якраз посередині сканзену.

Під корчмою були лавиці. На одну з них і сів сумний директор сканзену Томаш Томашевич.

Вуйко Йой побачив, який він сумний, і в животі у нього залоскотало від якогось неприємного передчуття.

Вуйко побіг до Рукаселя. Рукасель гойдався у колісці й наминав чергову булочку.

— Вилазь, ходи скоріше! — сказав йому вуйко Йой. — Томаш Томашевич повернувся. Треба послухати, що сталося з нашою думкою!

Рукасель швидко виліз із коліски і побіг за вуйком.

Вони непомітно підійшли ближче до зажуреного Томаша Томашевича, щоб Рукасель міг почути його думки.

Аби не човгати своїми завеликими черевиками, Рукасель залишив їх вдома. Він присів за рогом корчми і почав слухати.

— Ну що? Йой, кажи швидше! — штурхав Рукаселя в бік вуйко Йой.

Але Рукасель приклав пальця до губів і відійшов подалі від директора сканзену.

На його круглому обличчі з'явився такий же зажурений вираз, як і у Томаша Томашевича.

— Йой, та не тягни вже kota за хвіст! — не терпеливлося Йойю.

Рукасель зітхнув і сказав:

— Немає ргошей!

— Яких ргошей?

— На будівництво ру... кру...

— Ага, каруселі! — здогадався вуйко Йой.

— Умгу! — кивнув Рукасель.

— А ще що він думає?

— Думає, де дістати ргошей...

— І що?

— І що немає де...

Вуйко Йой почухав чоло під крисанею. Його думки забігали, наче з переляку. І одна з них писнула: «А той скарб, що на дні ставочка?»

Рукасель почув цю Йойову думку. Він одразу ж підкинув її у голову Томашу Томашевичу.

Потім послухав відповідь на неї і сумно похитав головою.

— Що? — з надією спитав вуйко Йой.

— Він думає, що тих кружалець не вистачить навіть на одного коника для ру... для ку... і Рукасель замовк.

Вуйко Йой почав швидко-швидко ходити туди-сюди, туди-сюди за рогом корчми. Його великі пальці так і мигтіли перед його очима. Але зараз вуйкові Йойю було не до них!

І тут у його голові народилася нова, зовсім новісінька думка!

Ні, це вже була не думка!

Це була справжнісінька ідея!
І до всього вона була геніальна!
Всі інші думки, почувши її, при-
тихли і навіть заціпеніли!

Думка була така:
«А ЯК ЩОДО КРОТОВИХ П'Я-
ТИ ЗОЛОТИХ КРУЖАЛЕЦЬ?..»

Розділ шостий

А за кілька хвилин зажурений директор сканзену Томаш Томашевич побачив: з кущів викотилася і покотилася прямо до його ніг блискуча велика золота монета.

Потім друга.

Потім третя.

Потім четверта.

Потім п'ята.

Томаш Томашевич протер кулаками очі. І знову подивився собі під ноги. П'ять золотих кружалець не зникло.

Вони так само виблискували на сонці, пускаючи йому в очі сонячних зайчиків.

Нарешті Томаш Томашевич зрозумів, що це не сон.

Він присів біля золотих кружалець і поклав їх на долоню.

Це були справді золоті старовинні гроші! Дуже цінні!

Це був справжній скарб!

Томаш Томашевич почав шукати у кущах того, хто викотив ці монети.

Звичайно, там нікого вже не було!

Бо ті, що викотили ці жовті кружальця, вже вистрибом бігли до Лишині, аби розказати йому нову гарну звістку: тепер у сканзені буде карусель!

Лишиня саме цигикав на своїй скрипочці. Побачивши Йоя з Рукасем, Лишиня відкинув скрипочку, витріщив очі і закричав:

— Що, він уже все зжер?

(Бо саме сьогодні Лишиня приніс цілий вузол всяких наїдків, що залишилися після екскурсії до сканзену 5-А класу школи №1.

Лишиня ще задоволено сказав, передаючи вузол Йою:

— Ну, хоч на два дні матиму спокій!)

— Йой, заспокойся! — сказав йому вуйко. — Скоро твої муки закінчатся!

— Та невже? — не повірив Лишиня.

— Уяви собі!

І вуйко Йой розповів про свою геніальну ідею.

Почувши про скарб, Лишиня схопився за голову:

— І ви отак просто віддали скарб?

— Як це — «так просто»? — здивувався Йой. — А як треба було?

— Ех ти, старий телепню! — скрушно похитав головою Лишиня. — Треба було передати скарб в урочистій обстановці! Щоб усі побачили, хто віддає сканзену такий скарб! Щоб про твій вчинок написали газети, повідомили по радіо і по телебаченню! О! Щоб тебе запам'ятали!

Лишиня говорив і скося поглядав на вуйка Йоя — чи той не починає сердитися.

Але вуйко Йой чомусь не розсердився.

Замість того він зняв свою крисаню, сів біля Лишині й сказав:

— Йой, здається настав час розповісти

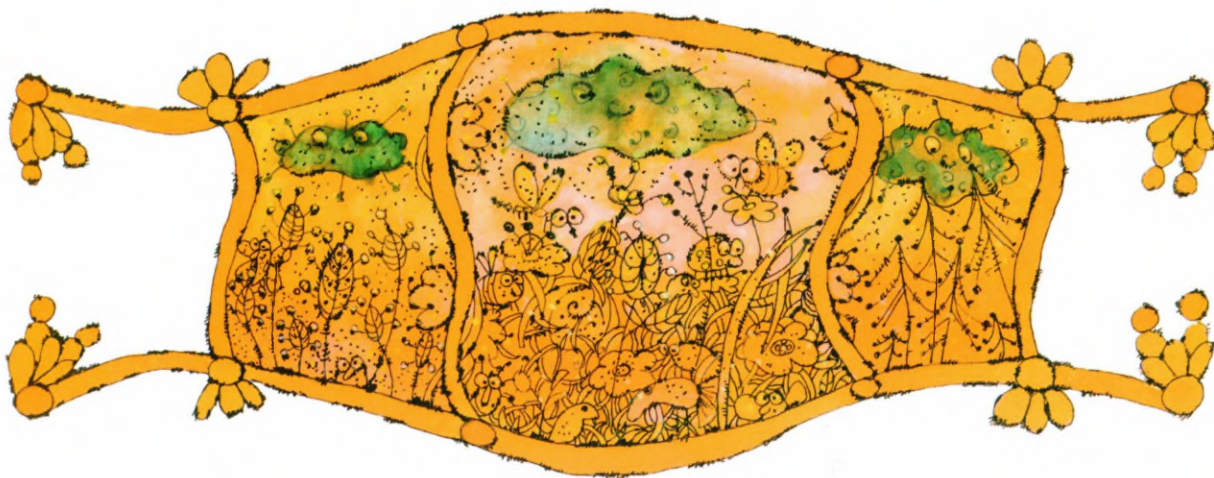

Так літала вона довго, аж поки добралася до моря. Багато назбиралося в ній дощових крапельок. Хмарка підтримувала себе за боки і аж пухкотіла від власної ваги.

І раптом над великим, безкрайнім морем, у якому й так було сила-силенна води, вона не втрималася.

І розсипалася прохолодним, свіжим дощем, якого так чекали і жито, і квіти, і спраглий ліс...

Вуйко Йой закінчив розповідати казку і підвівся.

А потім узяв крисаню і кумедно вклонився Лишині:

— Наше вам з радіо і телебаченням!

Одягнув крисаню і пішов до своєї хатки.

За ним, навшпильках ступаючи у своїх шкарпетках у пересмужку, подався Рукасель. А Лишиня так і залишився сидіти з роззявленим ротом і скрипчкою в руках.

Розділ сьомий

Дуже скоро у сканзені закипіла робота.

Вся компанія: вуйко Йой, Лишина і Рукасель, — радісно спостерігали з кущів, як спочатку вирівняли майданчик. Майданчик для каруселі рівняли одразу за корчмою, біля хатки, в якій була школа.

Потім привезли на великих ревучих залізних чудовиськах багато різних залізьяк.

Їх прикручували, пригвинчували і прибивали кілька днів.

Та найбільше зраділи друзі, коли з ревучих чудовиськ почали вивантажувати карусельних коней у яскравих сідлах і вуздечках.

Рукасель так хвилювався, що навіть втратив апетит.

Вуйкові Йою доводилося мало не силоміць годувати його.

— Йой, — сердився вуйко, запихаючи до рота Рукаселеві булочку, — ти що, хочеш зникнути раніше, ніж устигнуть запустити карусель! Ану швидше відкривай рота! Жуй, жуй і ковтай!

І Рукасель ковтав, бо розумів, що від цього залежить його життя.

А тим часом виросла і Йойова хатинка.

Йой не забував відвідувати її. І теж радів, бо дуже хотів повернутися до неї.

Хатинку вже повністю склали. У ній все було, як годиться — навіть піч, точнісінько така, як на лісовій галявині.

Залишилося тільки поставити ліжко, стіл та лавиці. Розставити на миснику посуд. Прикрасити стіни рушниками, як це було, коли у хатинці ще жили люди.

Якось уранці вуйко Йой вирушив на пошуки Лишині. Він згадав, що не бачив Лишині ні вчора, ні позавчора. За тими всіма клопатами він зовсім забув про нього.

Вуйко Йой підійшов до каченят, які вже з раннього ранку плавали і пірнали у ставочку.

— Каченята, — спитав вуйко Йой. — Ви не бачили Лишині?

— Ні, не бачили! — сказали каченята. — І вчора не бачили, і сьогодні! Ми навіть чули, як діти, що приходили вчора на екскурсію, жалілися, що так і не почули пісеньки цвіркуна!

«Йой, — сказав собі вуйко Йой, — чи не подався, бува, Лишиня десь у інший сканзен? Від цього шибайголови усього можна чекати!»

Вуйкові Йою стало сумно. Невже Лишиня насправду покинув сканзен? Йою, мабуть, набридло годувати Рукаселя! Він же не звик про когось турбуватися!

«Йой, якщо це так, то дуже кепсько! — думав вуйко Йой. — Я за ним сумуватиму! Так, як сумую за Мишеням, Яке Не Хотіло Вирости Великим, і за Кротом Степановичем, і за Касею і Кусею».

Так собі журився вуйко Йой. Хоча він не втрачав надії, що Лишиня повернеться.

Але минали дні за днями, а Лишиня все не з'являвся. Тихо було у цвіркуновій хатинці.

І вуйкові Йою довелося повірити, що Лишиня покинув його з Рукаселем назавжди.

Розділ Восьмий

Вуйко Йой саме замітав підлогу у школі, коли до нього прибіг захеканий Рукасель.

— Йо... Йо... — загукав він з порога, підтримуючи обома руками свої короткі штанці. Штанці сповзали з нього, як і шкарпетки у пересмужку.

— Йой, що сталося? — перелякався вуйко Йой.

Він випустив з рук віника, який був хіба трохи меншим за нього.

— Хо... хо-діть вшид-ше, зараз клювчать ру... ку...

— Карусель?! — вигукнув Йой.

Рукасель лише швидко-швидко закивав головою, аж китиця його ковпачка замигтіла у повітрі.

Біля каруселі зібралися майже всі, хто був у сканзені. Були тут всі господині і сторож Фері-бачі, і, звичайно, директор сканзену Томаш Томашевич.

Всі були веселі. Але найбільше сяяло від радості добре обличчя Томаша Томашевича. Він помітно хвилювався, хоч старався і не показувати цього.

Вуйко Йой ще зранку зробився невидимим. Тому не боявся з'явитися біля каруселі.

А от як бути з Рукаселем?

Як непомітно посадити його на карусель?

І все ж вуйкові Йою вдалося це зробити! Він зайшов з того боку, де нікого не було. Підсадив Рукаселя на своє плече, і той стрибнув на кругле шатро каруселі.

Лише тепер вуйко Йой зауважив, що те шатро теж у таку саму синю і білу пересмужку, як Рукасельові шкарпетки і ковпачок.

Рукасель швидко-швидко подряпався на саму середину і вхопився

за маківку. На ній майорів маленький прапорець.

Рукасель був такий маленький, що його за тим прапорцем і видно не було.

Втішений Йой відійшов подалі. Аби на нього ніхто ненароком не наступив.

А Томаш Томашевич спитав у головного механіка Васі, який мав запустити карусель:

— Ну що, все готово?

— Та наче все! — поважним басом відповів головний механік Вася.

— Тоді включай! — махнув рукою Томаш Томашевич.

Механік потягнув за якусь круглу паличку і...

Карусель спочатку повільно, а потім швидше і швидше почала обертатися! Коні заіржали, і їхні гриви полетіли за вітром!

Заграла музика, і коні помчали по колу!

Це було чудово!

Всі почали плескати у долоні і гукати: «Гур-р-ра!». А дехто навіть обнімався!

А Томаш Томашевич непомітно втер дві сльозинки! Звичайно, це були сльозинки радості!

Вуйко Йой теж гукав: «Гур-ра!» і підкидав у повітря свою невидиму крисаню. Правда, обережно і не дуже високо, аби не загубити її у траві.

Він навіть забув про свого неслухняного великого пальця на правій нозі. Листочок подорожника десь загубився. Мабуть, під час того шаленого бігу. І палець спокійнісінько собі витріщався на білий світ. Але вуйкові Йою було не до нього.

Він спостерігав те, що відбувалося під прапорцем каруселі.

Тим, хто стояв під самим шатром, не було видно її вершечка.

Тільки вуйко Йой бачив, як з-за прапорця виткнулася спочатку нога у синьо-білій шкарпетці.

Потім над прапорцем замайоріло ще щось. Це була китиця на ковпачку у синьо-білу пересмужку!

А потім вуйко Йой побачив усміхнене кругле обличчя Рукаселя! Він ріс на очах! І перестав рости лише тоді, коли став на зріст точнісінько, як вуйко Йой!

Якби хтось побачив, які стрибки і перевертаси виробляв вуйко Йой, він би ніколи не повірив, що це той самий поважний і солідний вуйко!

Але, на щастя, нікому не було діла до чийогось великого пальця,

що літав, перевертався і підстрибував сам собою у траві!

До каруселі поспішали мами з дітьми.

Один малюк показав пальцем на смугасте шатро і вигукнув:

— Ой, мамо, дивися, який гарний гномик на самому вершечку! Він там живе?

— Де ти бачиш гномика? — здивувалася мама. — Я ніякого гномика там не бачу! Там тільки прапорець!

— А я бачу! Я знаю — його там поставили, аби він крутив карусельку! Це такий собі карусельний гномик!

Розділ дев'ятий

Коли випробування каруселі закінчилося, усі розійшлися.

Тоді Рукасель спустився з шатра. Вуйко Йой чекав його внизу.

— Якби не ви... — почав було Рукасель.

Але вуйко Йой вже здогадався, що він хоче сказати.

Рукасель тільки й встиг помітити, як великий палець з Йойової ноги дременув у напрямку до корчми! Тільки його й бачили!

Каченята, що плавали у ставочку, почули як Йой бурмотів сам до себе, проходячи повз ставок:

— Йой, не любляю я цих телячих ніжностей!

Тому Рукасель більше не повторював спроб подякувати вуйкові Йою.

Він кожного дня, як на роботу, ходив до каруселі.

Бо це була й справді його робота! Адже поки Рукасель сидів на вершечку каруселі, вона працювала щонайкраще!

Він майже перестав їсти!

Вуйко Йой дуже цьому дивувався. І кожного ранку намагався будь-що нагодувати Рукаселя.

— Йой, відкривай рота! — сварився він. І пхав йому до рота огір-

ка або булочку. Він вочевидь боявся, що Рукасель знову почне меншати.

А Рукасель відпльовувався і виривався з вуйкових рук.

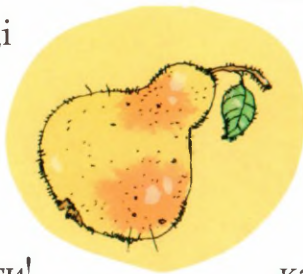
І Йой не міг нічого вдіяти, адже тепер Рукасель був однаковий з ним на зріст. І навіть ще товщій!

Вечорами, коли у сканзені ставало тихо, вони сиділи на ганочку. Зовсім так, як це робив вуйко Йой у лісі.

Але тоді у нього не було такого цікавого співрозмовника! Чому цікавого, питаєте ви?

Бо виявилось, що він теж вміє розповідати казки! Такі казки, яких вуйко Йой у житті не чув! Про далекі краї, нечуваних казкових істот та небачених звірів!

Ось так і цього вечора вони сиділи на ганку. І Рукасель розповідав вуйкові Йою

КОРОТКУ КАЗКУ ПРО ТЕ, ЧОМУ ПАГУПА НЕ НАВЧИВСЯ РОЗМОВЛЯТИ

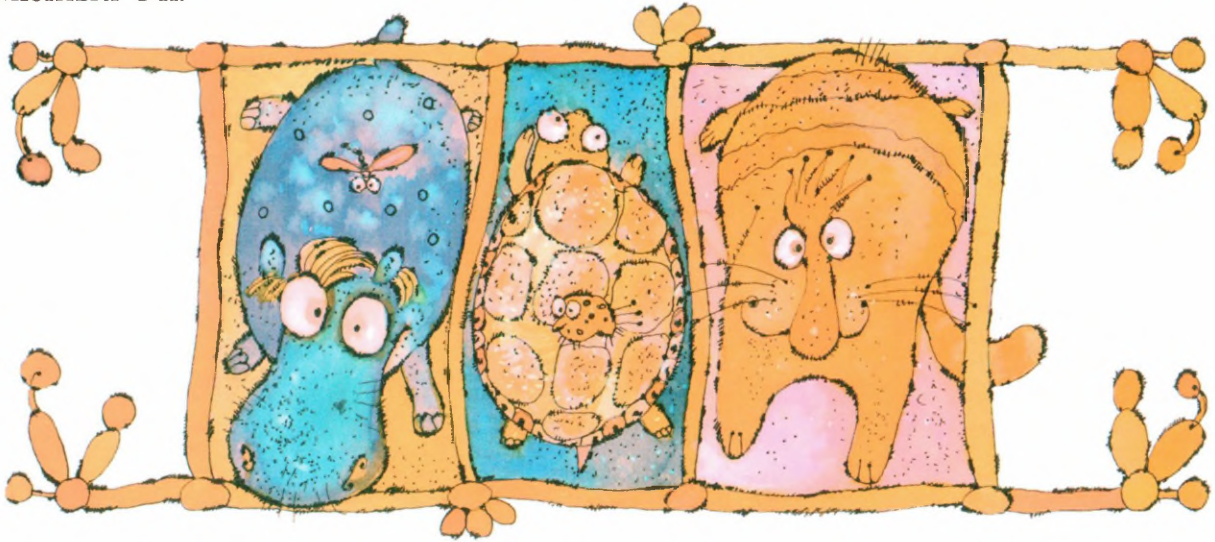

— Чи відомо вам, що колись дуже давно Пагупа зовсім не вмів розмовляти? — так почав свою казку Рукасель.

А навчитися розмовляти йому дуже хотілося.

Полетів він до великого болота, в якому лежали гебемоти.

— Яке гарне болото! — казали вони і занурювалися у те болото по самісінькі очі.

Пагупі болото зовсім не подобалося. Але, щоб навчитися розмовляти, він повторював за гебемотами:

— Гар-р-рне болото! Гар-р-рне болото!

Потім він побачив Чепераху, яка милувалася своїм панцирем і примовляла:

— Який чудовий панцир!

Пагупа зовсім не вважав, що він чудовий. Але, щоб навчитися розмовляти, повторював за Чеперахою:

— Чудовий панцир-р-р! Чудовий панцир-р-р!

На галявині він побачив смугастих тиргів. Вони грілися на сонці і казали один одному:

— Як добре бути тиргом!

Пагупа вважав, що найкраще бути пагупою.

Але, щоб навчитися говорити, повторював за тиргами:

— Добр-р-ре бути тир-р-ргом! Добр-р-ре бути тир-р-ргом!

А коли вирішив, що вже навчився говорити, сів на гілку і почав кричати з усієї сили:

— Гар-р-рне болото! Чудовий панцир-р-р! Добр-р-ре бути тир-р-ргом!

Нічого іншого у нього невиходило.

Бо він звук повторювати лише чужі слова.

Рукасель закінчив розповідати казку.

Вони полягали спати.

Але вуйко Йой ще довго лежав у темряві з розплющеними очима.

Він думав: які ж це такі страшні звірі живуть десь у далекому величезному світі: ПАГУПИ, ЧЕПЕРАХИ, ТИРГИ та ГЕБЕМОТИ!

Розділ десятий

Нарешті настав день, коли хатка вуйка Йоя була повністю готова.

У цей день її мали урочисто відкривати для відвідувачів музею.

Отепер вуйко Йой побачив, що таке радіо і що таке телебачення!

До Йойової хатинки набилося повно-повнісінько людей з довгими шнурами у руках та зі скриньками на плечах. Деякі скриньки стояли біля його хатки на трьох ногах. А довкола них бігали заклопотані молоді хлопці.

А скільки нового і цікавого почув вуйко Йой про свою хатку!

Але що здивувало його найбільше — це те, що професор Михайло Васильович таки правильно визначив, скільки років його хатці!

Він сказав усьому радіо і телебаченню, що цій «унікальній речі» — сто п'ятдесят років! І що вона найстаріша в музеї!

Йой насправду запишався, що його хатка така незвичайна.

А коли всі урочистості закінчилися, Йой з Рукасеєм посідали рядочком на ганочку.

Вуйко Йой знову зробився видимим, аби Рукасею не здавалося, ніби він розмовляє з великим Йойовим пальцем.

І тоді Рукасель сягнув до великої кишені свого старовинного камзолу й витяг звідти...

Що б ви думали?

Повітряну кульку?

Звичайно, ні!

Запалену свічку?

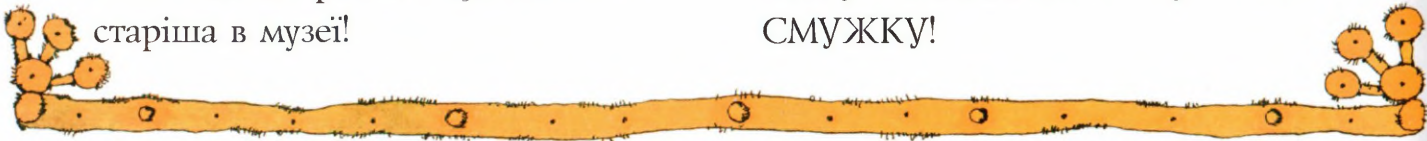
Звичайно, ні!

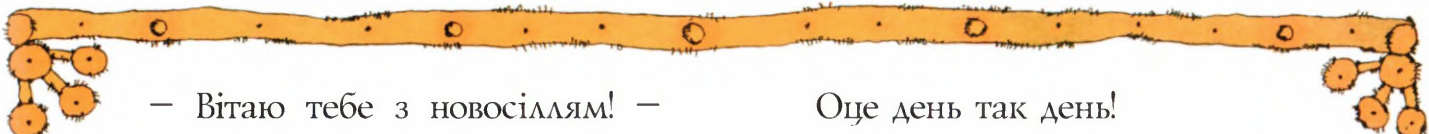
Розкриту парасольку?

Теж ні!

Нізащо не вгадаєте!

Він витяг **НОВУ-НОВІСІНЬКУ ПАРУ ШКАРПЕТОК У ПЕРЕСМУЖКУ!**

— Вітаю тебе з новосіллям! — сказав Рукасель, простягаючи шкарпетки вуйкові Йою.

— Це... це... це мені? — не повірив своїм очам вуйко Йой.

Тремтячими руками він узяв шкарпетки. І одягнув їх! І вони прийшлися саме враз! На його великі пальці і п'яти!

Вуйко Йой ворушив пальцями і не бачив їх!

Оце день так день!

Такого щасливого дня у вуйка Йоя ще в житті не було!

«Виявляється, — думав вуйко Йой, — не зовсім погано, коли друзі читають ДЕЯКІ твої думки!»

Йой подивився на Рукаселя. Той сидів, кивав головою і усміхався на всю ширину свого круглого обличчя.

Розділ одинадцятий

Та виявилось, що сюрпризи ще не закінчилися.

Тихо-тихо прочинилася хвіртка, й у двір Йойової хатинки ступило... Мишеня, Яке Не Хотіло Вирости Великим!

Вуйко Йой одразу його пізнав, хоч Мишеня насправді стало великою Мишею!

А за ним на зелену траву стрибнули... Кася і Куся!

Оце так так!

Йой не встигав протирати очі!

А коли він почув знайомий голос, який когось підганяв, ці Йойові очі взагалі вілізли на лоба!

Знайомий голос цвіркуна Липині говорив комусь:

— Давай, давай, старий, ворухись! Ми вже майже вдома!

І у просвіті хвіртки з'явилася чорна шуба Крота Степановича, якого під лікоть підтримував... живий-живісінький зниклий Лишиня!

Кріт Степанович тримав на плечі шкіряну торбинку. Вуйко Йой знав, що у ньому лежить: золоті кружальця, скарб із череп'яного глечика.

Вони всі підійшли до вуйка Йоя. Кріт Степанович поставив на землю торбинку із своїм скарбом і сказав:

— Де тут можна прикупити трохи землі, аби я зміг побудувати собі трохи житла? Довжиною десь на три довгих казки?

Вуйко Йой проковтнув клубка, що стояв у нього в горлі, і відкашлявся.

— Кахи-кха! — відкашлявся він.

І, трохи помовчавши, сказав:

— Йой, та думаю, що ми домовимося з директором сканзену Томашем Томашевичем!

Тоді Мишеня, Яке Не Хотіло Вирости Великим, потерлося щогокою об рукав Йойової сорочки і сказало:

— Вуєчку Йой, ти не дивися, що я таке велике! Там, усередині, я оте маленьке Мишеня з лісової галявини. Яке просто не може жити без твоїх казок!

— І ми теж не можемо! — закричали Кася і Куся.

— Гм, гм, і я теж не можу!

— зізнався Кріт Степанович.

— Бо я хоч і під землею, але слухав кожну казку, яку ти розповідав!

Вуйко Йой так розчулився, що у нього навіть заципало у носі.

— Йой, але як же ви дізналися, де я? І хто показав вам сюди дорогу? — спитав він.

— Як хто? — здивувалися Мишеня, Кася і Куся та Кріт Степанович. — Ти ще не здогадався?! Звичайно,

Лишиня! Ми йому ще навіть не встигли подякувати!

Вони почали озиратися, але Лишині біля них вже не було.

Лишиня вже залазив у шпарочку за своєю піччю і тихо бурмотів собі під носа:

— Йой, не люблю я цих телячих ніжностей!

А потім вони всі пішли до старого млина, прихопивши з собою і Лишню.

До ставочка, на дні якого блищав скарб — металеві кружальця, які називаються гроші.

Рукасель вже давно відкрив таємницю цього скарбу вуйкові Йою.

Виявляється, кружальця-монетки у ставочок кидали гості сканзену. Вони вірили: якщо кинути

у воду монетку, неодмінно ще раз повернешся сюди.

І вуйко Йою сказав:

— Давайте кинемо у ставочок по одному кружальцю з скарбів Степановича, аби ніхто з нас ніколи-ніколи НАЗАВЖДИ звідси не поїхав!

І вони кинули у ставочок шість золотих монеток.

А цю золоту монетку зі скарбу Крота Степановича на обкладинці вони залишили для тебе!

Вона завжди лежатиме тут, аби ти міг у будь-який час, навіть коли виростеш таким великим, як Мишеня, повернутися у казку.

У цю казку, де завжди на тебе чекатимуть Куся і Кася, Мишеня, Яке Не Хотіло Вирости Великим, Кріт Степанович, Рукасель,
ВУЙКО ЙОЙ І ЛИШИНЯ.

ЗМІСТ

Частина перша

У ЛІСІ 7

Довга казка про кошеня, якому не подобалося жити вдома.....11

Коротка казка про те, чому равлик ховається 25

Частина друга

У СКАНЗЕНІ.....43

Довга казка про мурашку кашку 74

Частина третя

ПІСТЬ ДУЖЕ ЗДАЛЕКУ.....81

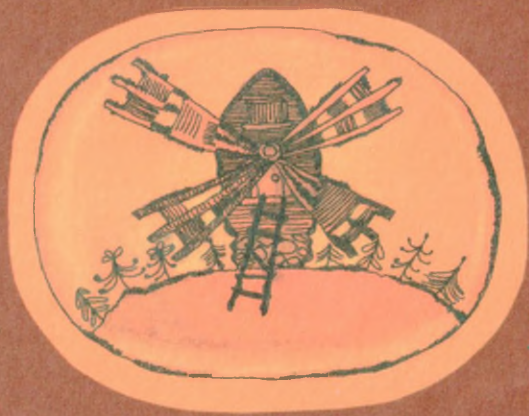
Коротка казка про хмарку, яка хотіла, щоб її пам'ятали.....97

Коротка казка про те, чому пагупа не навчився розмовляти.....106

18.00

НБУ для дітей

1 000000 646689

